

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

**SVENCELĖS VALSTYBINIO TELMOLOGINIO DRAUSTINIO
RIBŲ PLANAS
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ**

Gamtos paveldo fondas

Vilnius, 2022

PLANUOJAMA TERITORIJA	Svencelės valstybinis telmologinis draustinis ir su juo besiribojančios teritorijos
PLANAVIMO ORGANIZATORIUS	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
PLANAVIMO PAGRINDAS	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. 962 „Dėl saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 10 d. įsakymas Nr. V-179 „Dėl Kučiuliškės herpetologinio, Nevėžio kraštovaizdžio, Svencelės telmologinio valstybinių draustinių ribų planų ir Nevėžio valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo plano rengimo ir planavimo darbų programų patvirtinimo“
PLANAVIMO LYGMUO IR RŪŠIS	Valstybės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentas, tvirtinamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės
PLANAVIMO DOKUMENTAS	Svencelės valstybinio telmologinio draustinio ribų planas

SVENCELĖS VALSTYBINIO TELMOLOGINIO DRAUSTINIO RIBŲ PLANAS. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ			
UŽSAKOVAS		VYKDYTOJAS	
	VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS		GAMTOS PAVELDO FONDAS A. Vivilskio g. 41-113, 03114 Vilnius Tel. (8 5) 272 1918, el. p. info@gpf.lt
2021 m. gruodžio 8 d. sutartis Nr. F4-286 „Svencelės valstybinio telmologinio draustinio ribų plano parengimas“	Pareigos	Pavardė	Data
	Direktorius	G. Raščius	2022-06-09
	Projekto vadovas	Z. Gulbinas (TPV 0044)	
	Vykdytojai:	D. Baronas, Z. Gudžinskas, M. Pileckas, G. Raščius, A. Stoškus	

Planavimo vadovas

dr. Zenonas Gulbinas, atestato Nr. TPV 0044

Ekspertai:

Dainius Baronas – miškai

dr. Zigmantas Gudžinskas – biologinė įvairovė

Marijus Pileckas – rekreacija ir GIS

Gediminas Raščius – kraštovaizdis

Argaudas Stoškus – ekologija, hidrologija

TURINYS

SANTRUMPOS	5
ĮVADAS	6
1. Gamtosauginis statusas.....	7
2. Geografinė padėtis ir ribos	10
3. Geografinė apžvalga.....	12
4. Gyvoji gamta	21
4.1. Europinės svarbos buveinės.....	21
4.2. Kertinės miško buveinės.....	24
4.3. Saugomos rūšys	25
4.4. Augalų bendrijos	27
5. Kultūros paveldo vertybės	28
6. Žemėnauda ir žemėvalda	28
7. Socialinė-ekonominė apžvalga.....	31
8. Miškų naudojimas	32
8.1. Miškų struktūros ir būklės įvertinimas	32
8.2. Miškų naudojimas ir genetiniai ištekliai.....	38
8.3. Rekreacinis miškų naudojimas	40
9. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai	41
10. Probleminės situacijos ir arealai.....	46
LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI	48
PRIEDAI	50
1 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1800 m.....	51
2 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1893 m.....	52
3 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1912 m.....	53
4 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1955 m.....	54
5 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapių iškarpa, 1993 m.....	55
ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS BRĖŽINYS M 1:10 000.....	56

SANTRUMPOS

- BAST – buveinių apsaugai svarbi teritorija
BĮDB – Biologinės įvairovės duomenų bazė
BIGIS – Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių erdvinių duomenų rinkinys, 2015 m.
EB – Europos Bendrija
FSC – darnaus miškų valdymo standartas (angl. Forest Stewardship Council)
GRPK – Georeferencinio pagrindo kadastras
KMB – kertinė miško buveinė
NTR – Nekilnojamojo turto registras
PKMB – potenciali kertinė miško buveinė
UAB – uždaroji akcinė bendrovė
VĮ – valstybės įmonė
VMU – Valstybinių miškų urėdija

ĮVADAS

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos užsakymu rengiamas valstybės lygmens specialusis teritorijų planavimo dokumentas – Svencelės valstybinio telmologinio draustinio ribų planas.

Planavimo pagrindas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. 962 „Dėl saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo pradžios ir planavimo tikslų“ ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 10 d. įsakymas Nr. V-179 „Dėl Kučiuliškės herpetologinio, Nevėžio kraštovaizdžio, Svencelės telmologinio valstybinių draustinių ribų planų ir Nevėžio valstybinio kraštovaizdžio draustinio tvarkymo plano rengimo ir planavimo darbų programų patvirtinimo“.

Planavimo tikslai:

- 1) nustatyti draustinio ribas;
- 2) prireikus iš naujo nustatyti arba pakoreguoti esamos buferinės apsaugos zonos ribas.

Su ribų plano rengimo darbų programa galima susipažinti Planavimo organizatoriaus internetinėje svetainėje (<https://vstt.lrv.lt/>) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje (<https://tpdris.lt>).

1. Gamtosauginis statusas

Svencelės pelkė dar 1985 m. pasiūlyta kaip botaninis-zoologinis draustinis. [1] [2] Saugoma teritorija buvo įsteigta Lietuvai jau atgavus nepriklausomybę ir vykdant žemės reformą. Svencelės valstybinis botaninis-zoologinis draustinis įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos-Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“. Svencelės botaninio-zoologinio draustinio steigimo tikslas išsaugoti botaniniu ir zoologiniu požiūriais vertingą Svencelės aukštapelkę.

Draustinis taip pat įtrauktas į Valstybinių telmologinių (pelkių) draustinių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1486 „Dėl naujų draustinių įsteigimo ir draustinių sąrašų patvirtinimo“. Telmologinių draustinių sąvoka atsirado kartu su Saugomų teritorijų įstatymo priėmimu (1993 m.), nors apskritai pelkių apsaugai visada buvo rodomas išskirtinis dėmesys. Šie draustiniai skirti tipiškiems bei unikaliems pelkių kompleksams saugoti. Sovietmečiu išplėtotą durpių pramonę kėsinosi į visas didžiąsias pelkes ir dažnai draustinio paskelbimas buvo vienintelė priemonė išvengti durpių kasimo. [3]

Telmologiniai draustiniai, kaip ir pačios juose saugomos pelkės, labai skiriasi saugomos teritorijos dydžiu – nuo dešimtų hektarų užimančių pelkučių iki tūkstantų hektarų aprėpiančių pelkinių masių. Svencelės valstybinis telmologinis draustinis (toliau – Draustinis) patenka tarp šešių valstybinių telmologinių draustinių, kurie peržengia tūkstančio hektarų ribą¹. [3] Draustinio plotas pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastrą yra 1 206,7 ha. [4]

Draustinio pagrindu suformuota BAST „Svencelės pelkė“ (kodas LTKLA0001), kurios plotas yra 1 348 ha. Buveinių apsaugai svarbių teritorijų sąrašas papildytas Svencelės pelke 2020 m. rugpjūčio 5 d. Nr. D1-473 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1-317 „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ pakeitimo“.

BAST „Svencelės pelkė“ apsaugos tikslai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu Nr. D1-317 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2021 m. rugsėjo 7 d. įsakymo Nr. D1-518 redakcija) „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“, yra:

a) išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „7110, Aktyvios aukštapelkės“ ne mažesniame kaip 625 ha plote;

b) atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „7110, Aktyvios aukštapelkės“ ne mažesniame kaip 145 ha plote;

c) išsaugoti palankią apsaugos būklę buveinei „3160, Natūralūs distrofiniai ežerai“ ne mažesniame kaip 1 ha plote;

d) atkurti palankią apsaugos būklę buveinei „91D0, Pelkiniai miškai“ ne mažesniame kaip 41 ha plote;

e) pasiekti buveinės „7110, Aktyvios aukštapelkės“ susiformavimą iš buveinės „7120, Degradavusios aukštapelkės“ ne mažesniame kaip 76 ha plote.

Įvertinus turimą informaciją apie buveinių būklę, galima teigti, kad nemaža dalis teritorijos yra gerokai pažeista ir joje įvykę reikšmingų ekosistemų pokyčių. Svarbiausi pokyčiai įvyko dėl buvusios sausinamosios melioracijos. Per pelkę iškasti kanalai, nors kai

¹ Alionių valstybinis telmologinis draustinis užima 2 096 ha, Kernavo – 1 449 ha, Notigalės – 1 391 ha, Aukštojo tyro – 1 295 ha, Svencelės – 1 207 ha ir Perūno – 1 036 ha.

kur gerokai apnykę, iki šiol daro stiprų poveikį pelkės hidrologiniam režimui. Dėl šių priežasčių išlikusių aktyvių aukštapelkių buveinių būklė pablogėjusi ir 145 ha plote vertinama kaip bloga. Dar dalis (76 ha) aukštapelkių buveinių yra degradavusios, bet galinčios atsikurti (1 lentelė).

1 lentelė. BAST „Svencelės pelkė“ Europos Bendrijos svarbos buveinės pagal BĮDB.

Buveinės tipas	Būklė	Kiekis, vnt.	Plotas, ha	Apsaugos tikslas
3160 Natūralūs distrofiniai ežerai	Gera	18	1,3	Išsaugoti palankią būklę
7110 *Aktyvios aukštapelkės	Gera	1	627,9	Išsaugoti palankią būklę
	Bloga	6	147,2	Atkurti palankią būklę
7120 Degradavusios aukštapelkės	Potenciali	19	78,8	Pasiekti buveinės 7110 susiformavimą
91D0 *Pelkiniai miškai	Patenkinama	5	5,3	Atkurti palankią būklę
	Bloga	22	37,5	Atkurti palankią būklę
Iš viso:		71	898,1	

Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimo Nr. 614 redakcija) „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“, reglamentuoja buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ir būtinų jų apsaugos priemonių nustatymą, taip pat EB svarbos natūralių buveinių ir rūšių buveinių, kurių apsaugai nustatytos buveinių ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos, blogėjimo ir rūšių reikšmingo trikdymo prevenciją. Šių nuostatų 1 priede pateikiamas Bendrųjų buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų aprašas, kuriame nustatyti reikalavimai atskirų buveinių apsaugai ir tvarkymui. Pagal šį aprašą 7110 *Aktyvių aukštapelkių ir 7120 Degradavusių aukštapelkių, buveinėse negali būti eksploatuojamos naudingosios iškasenos, sausinamas apypelkis, vykdoma kita veikla, kuri pažeistų durpių klodą, terštų pelkę ir jos aplinką, pakeistų hidrologinį režimą, išskyrus saugomų teritorijų planavimo dokumentuose numatytas priemones. Taip pat 100 metrų atstumu nuo pelkės negali būti plynai kertamas apypelkio miškas neišalus gruntui ir į pelkę negali būti išleidžiami nutekamieji ar drenažo vandenys.

Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 22 d. įsakymu Nr. D1-255. Šis tvarkos aprašas taikomas nustatant, kokį poveikį įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms gali daryti būsimų planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas.

Veiklą Draustinyje reglamentuoja Saugomų teritorijų, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Aplinkos apsaugos, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių, Laukinės gyvūnijos, Laukinių augalų ir grybų, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos bei kiti įstatymai.

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 81 straipsnis „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos telmologiniuose draustiniuose“ draudžia:

1) kalkinti dirvožemį, naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus, išskyrus jų naudojimą dirbamojoje žemėje, urbanizuotose teritorijose, taip pat augalų apsaugos produktų naudojimą kitais nustatytais atvejais;

2) vykdyti plynuosius ir atvejinius pagrindinius miško kirtimus pelkėse ir jų apypelkiuose 100 metrų atstumu nuo pelkės ribos, taip pat pelkių mineralinio grunto salose;

3) neįšalus gruntui vykdyti miškų ūkio darbus, kurių metu pažeidžiama paklotė ir (ar) paviršinis dirvožemio sluoksnis, išskyrus miško atkūrimo ir (ar) įveisimo darbus, taip pat sanitarinius miško kirtimus atvejais, kai nustatomas užkrėtimas kenksmingaisiais organizmais arba aplinkos ministro nustatyta tvarka nustatomas masinis miško kenkėjų išplitimas; atvejus, kai atliekami ekstremaliųjų įvykių ir (ar) avarijų padarinių likvidavimo darbai;

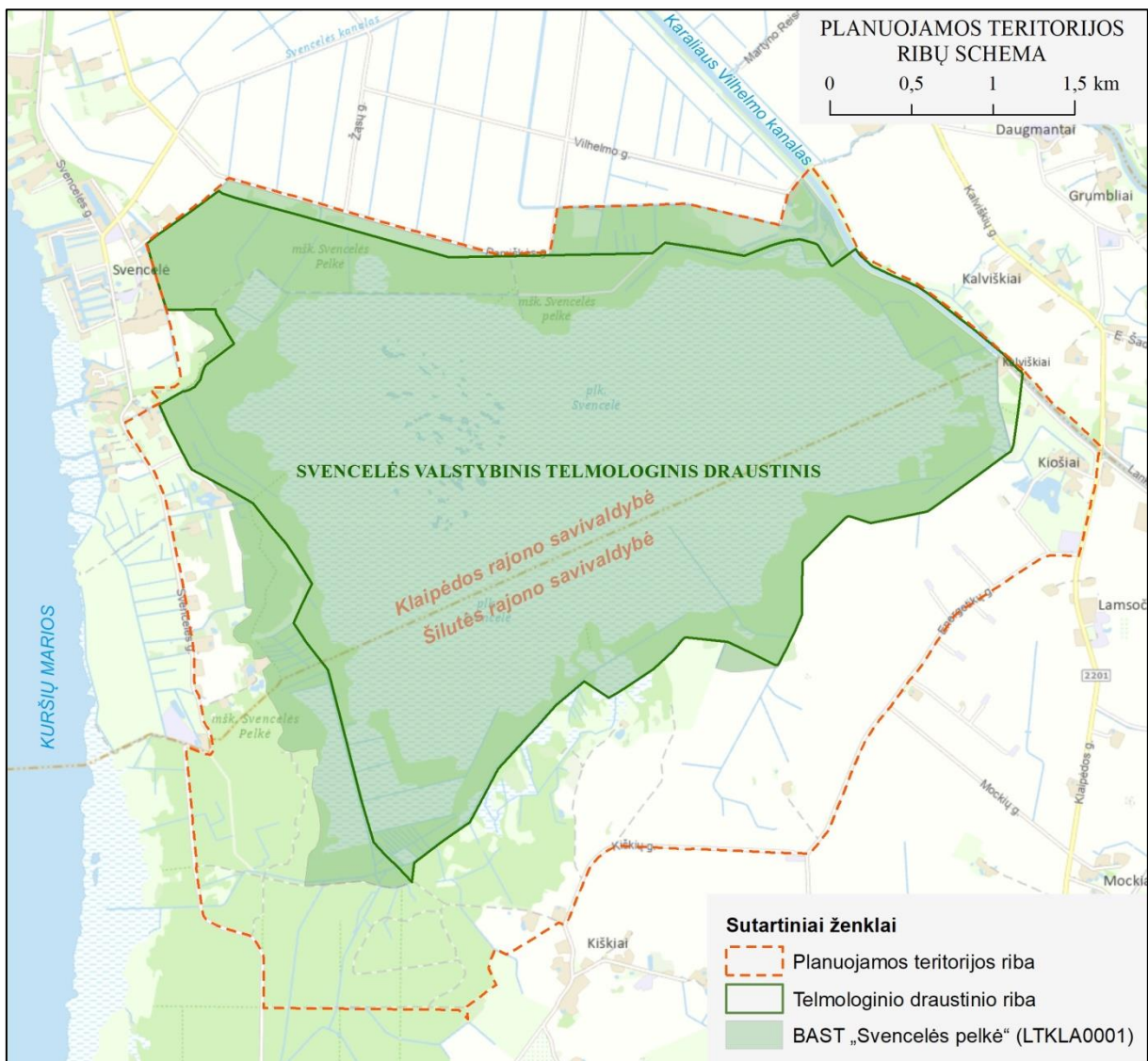
4) lankytis nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus nustatytus atvejus, pvz. kai atliekami žemės ūkio ar miškų ūkio darbai, lankomi ir (ar) eksploatuojami šiose teritorijose esantys statiniai ir t. t. Kai kurioms veikloms reikalingas už telmologinio draustinio apsaugą atsakingos institucijos pritarimas.

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad didžiuma veiklos apribojimų telmologiniuose draustiniuose (kaip ir kituose draustiniuose) yra nustatyta Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 69 straipsniu „Specialiosios žemės naudojimo sąlygos gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose“.

Saugomų gamtos paveldo objektų planuojamoje teritorijoje nėra. [4] Tačiau yra teritorijų, nurodytų Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, kurioms taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos: paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostos, paviršinių vandens telkinių apsaugos zonos, pelkės ir šaltinynai, miško žemė.

2. Geografinė padėtis ir ribos

Planuojama teritorija apima Draustinį ir su juo besiribojančias teritorijas vakarinėje Lietuvos dalyje, apie 0,5 km į rytus nuo Kuršių marių kranto (1 pav.). Bendras teritorijos plotas 2 066 ha, iš jų Draustinis užima 1 207 ha. Planuojama teritorija gana kompaktiška, artima trikampiui, kurio viena kraštinė priartėja prie Kuršių marių, o kitos dvi susikerta ties Karaliaus Vilhelmo kanalu.

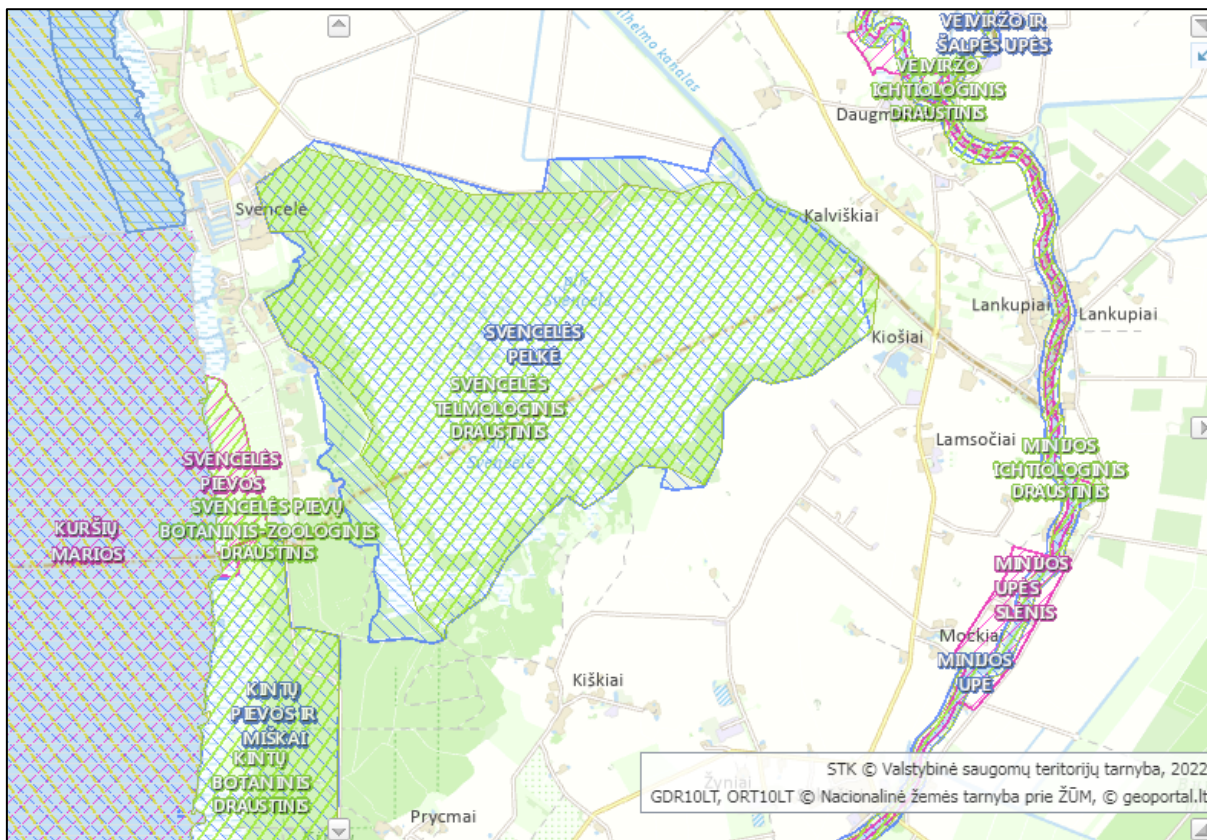
1 pav. BAST „Svencelės pelkė“, Svencelės valstybinio telmologinio draustinio ir planuojamos teritorijos ribos.

Administraciniu požiūriu planuojama teritorija yra Klaipėdos apskrityje, Klaipėdos ir Šilutės rajonų savivaldybėse. Į planuojamą teritoriją patenka Svencelės kaimas Klaipėdos r. savivaldybės Priekulės seniūnijoje ir Kalviškių, Kiškių, Kliošių, Mockių kaimai Šilutės r. savivaldybės Kintų seniūnijoje.

Planuojama teritorija apima Svencelės pelkę ir su ja besiribojančias ekosisteminius, funkciniais ir regimais ryšiais susijusias apylinkes. Didesnė Svencelės pelkės ir Draustinio dalis yra Klaipėdos r. sav., mažesnė – Šilutės r. sav. Tačiau planuojama teritorija tarp dviejų savivaldybių pasiskirsčiusi tolygiau. Teritoriją iš šiaurės ir vakarų supa Svencelės kaimo

dirbami laukai, pietvakarinėje dalyje tęsiasi Kintų miškas. Rytinė planuojamos teritorijos riba sutampa su Karaliaus Vilhelmo kanalu.

Draustiniui artimiausios saugomos teritorijos yra vakaruose: Kuršių marių biosferos poligonas ir Svencelės pievų botaninis-zoologinis draustinis (abu už 0,6 km) bei Kintų botaninis draustinis (už 0,7 km). Minijos ichtiologinis draustinis, nutolęs 1,2 km į rytus (2 pav.).

2 pav. Svencelės valstybinis telmologinis draustinis (žalia riba) ir BAST „Svencelės pelkė“ (mėlyna riba) bei aplinkinės saugomos teritorijos. [4]

Atstumai² iki artimiausių miestų ir miestelių: Priekulė – 12,1 km, Kintai – 21,7 km, Saugos – 26 km. Gretimų savivaldybių administraciniai centrai: Šilutė (35 km), Gargždai (44 km). Atstumas iki Klaipėdos – 36 km.

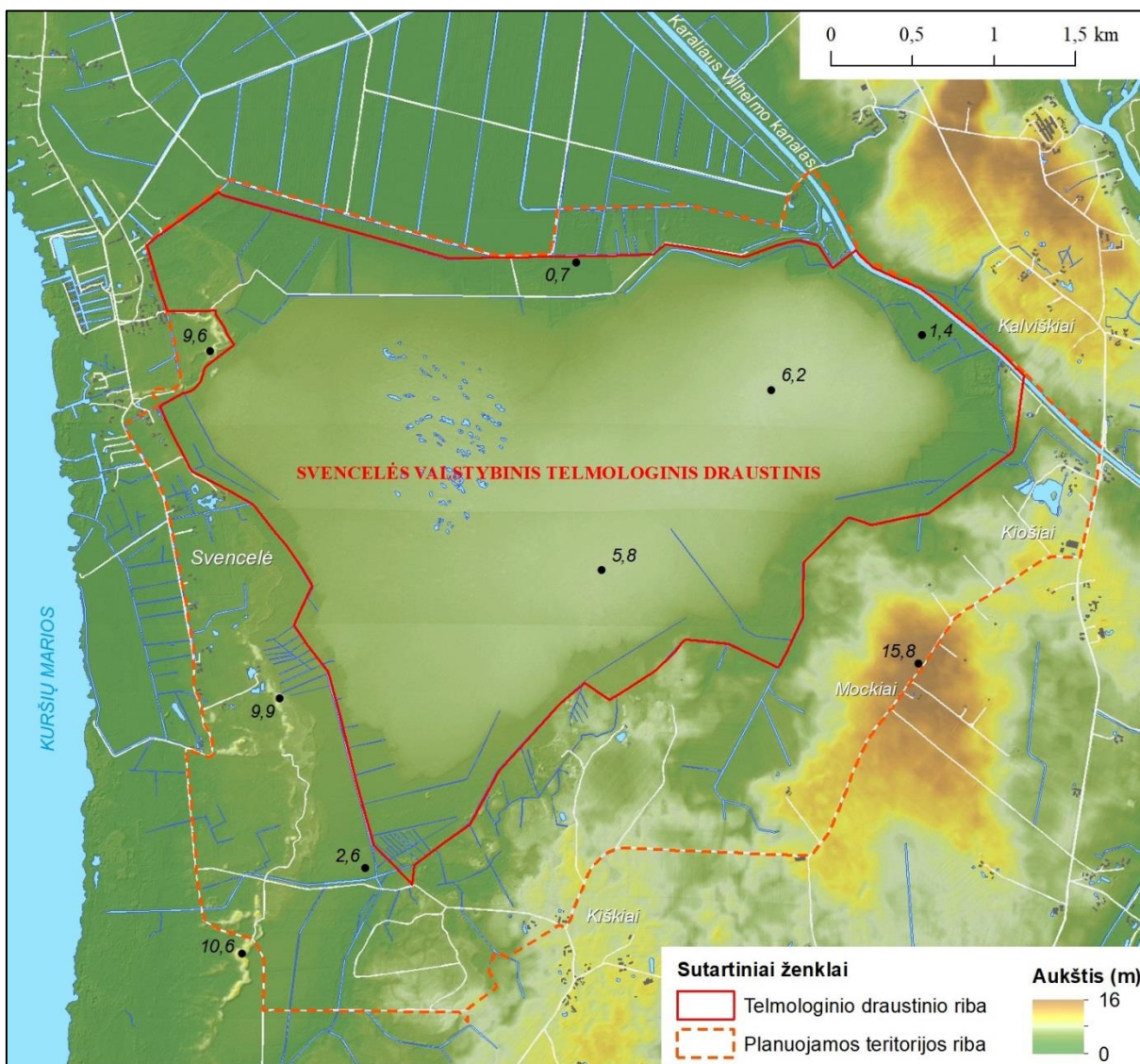
² Atstumai iki miestų ir miestelių paskaičiuoti nuo Svencelės k. naudojant www.maps.lt maršrutų apskaičiavimo įrankį.

3. Geografinė apžvalga

Funkciniu požiūriu planuojama teritorija gana vienalytė – ji apima buveinių apsaugai svarbią teritoriją Svencelės pelkė ir jos apylinkes. Duburį, kuriame plyti Svencelės pelkė, iš rytų pusės supa Kintų moreninis kalvagūbris, o vakaruose riboja pamario kopų ruožas (3 pav.). Šios kopos daugelyje vietų pažeistos kasybos (seniau buvo įrengta nemažai nedidelių karjerų). Bendras reljefo peraukštėjimas planuojamoje teritorijoje siekia apie 15 metrų. Kintų kalvagūbrio kalvos pakyla iki 15,8 m virš jūros lygio pietryčiuose ir net metro nesiekia Svencelės pelkės nusausintame šiauriniame pakraštyje.

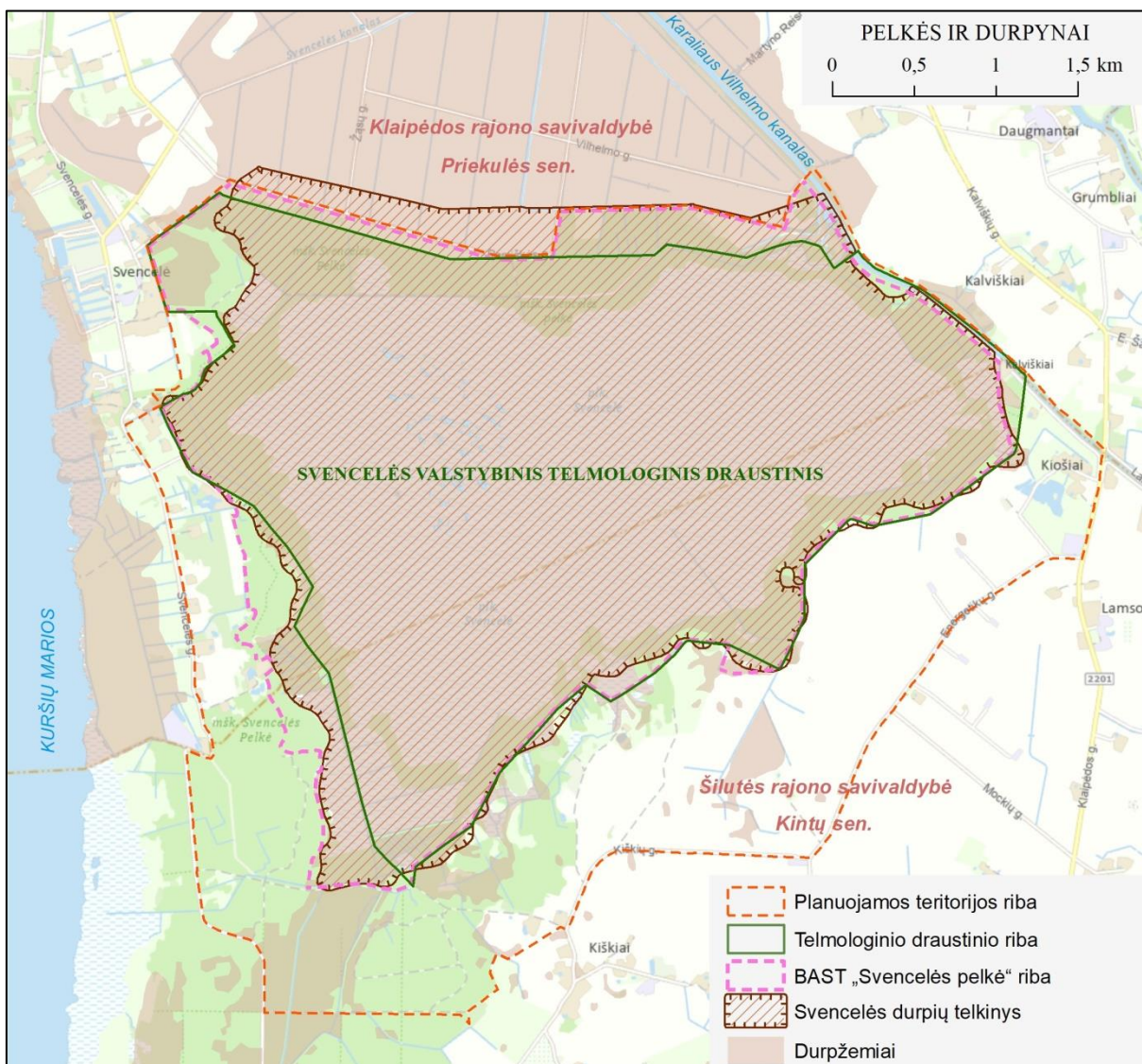
Palankios sąlygos pelkėje durpėms susidaryti pradėjo formotis viršutinio pleistoceno paskutinio apledėjimo Baltijos stadijos pabaigoje. Atsitraukus ledynui ir klimatui atšilus, prasidėjo organogeninių nuogulų klostymasis. Minijos senvagėje klostėsi sapropelio nuogulos (5 pav.), o jos pakrantėse pradėjo augti žemapelkiniai augalai. Ilgainiui žemapelkėje įsigalėjo kiminiai, pelkė perėjo į aukštapelkės vystymosi stadiją.

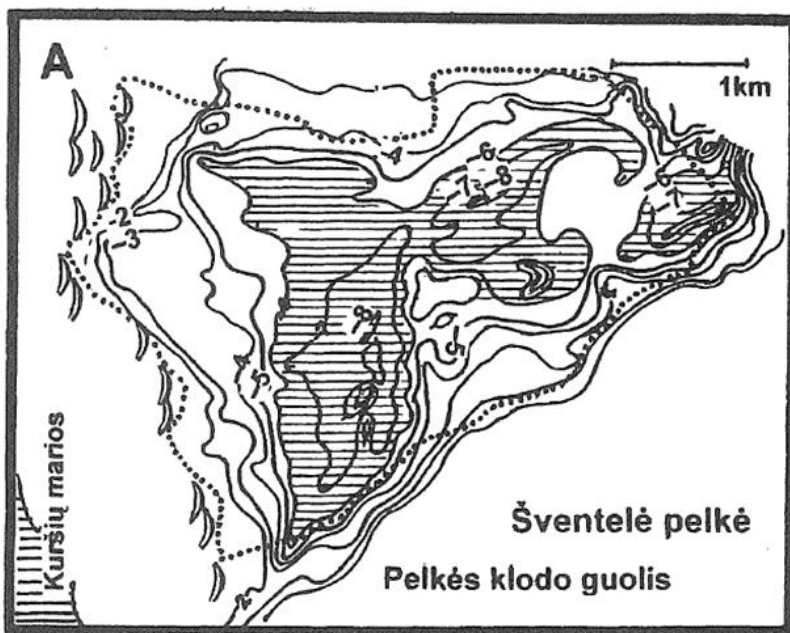
3 pav. Svencelės apylinkių reljefas

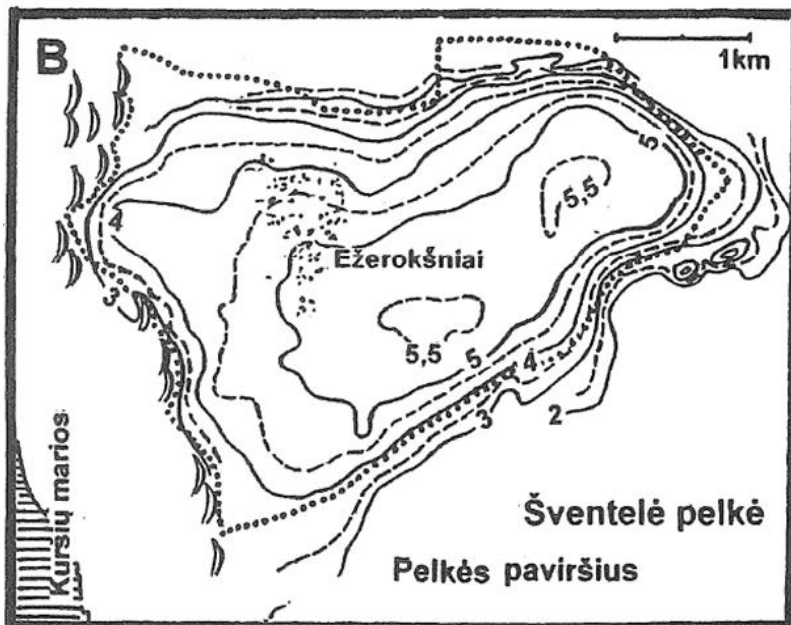
Svencelė – trikampio formos pelkė (daugiausia aukštapelkė) vakarų Lietuvoje, Klaipėdos rajone, 1 km į rytus nuo Kuršių marių kranto, 7 km į pietus nuo Priekulės. Pelkė susidariusi jūrinės terasos įlomėje. Beveik visą ją sudaro plyninė ir plynraistinė aukštapelkė, tik šiauriniame ir pietrytiniame pakraštyje yra žemapelkės juostų. Šiaurėje iki pat Drevernos (jau už planuojamos teritorijos ribų) anksčiau plytėjęs žemapelkių masyvas dabar visas išvogotas sausinimo griovių ir paverstas žemės ūkio naudmenomis. Pelkė grioviais jungiasi su mariomis bei Karaliaus Vilhelmo kanalu.

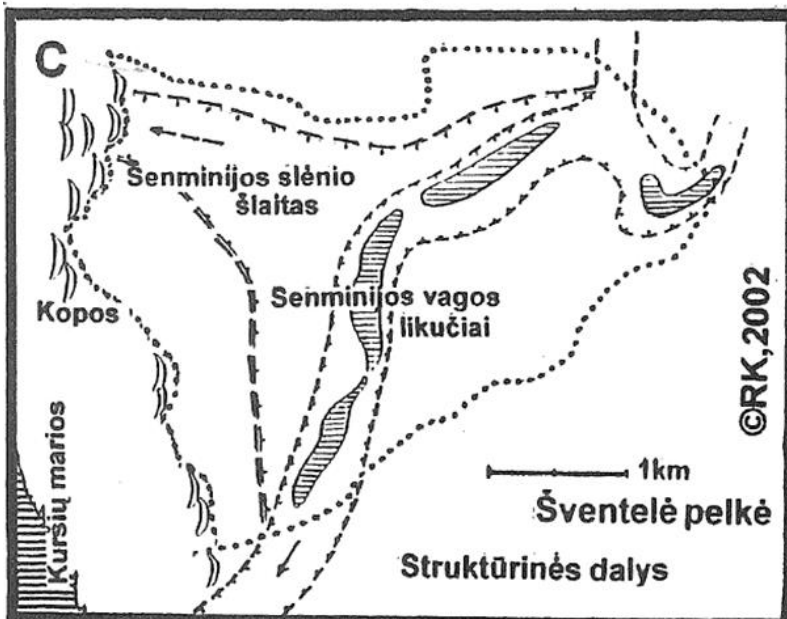
4 pav. Svencelės durpių telkinys.

A. Svencelės pelkės guolis

B. Svencelės pelkės paviršius

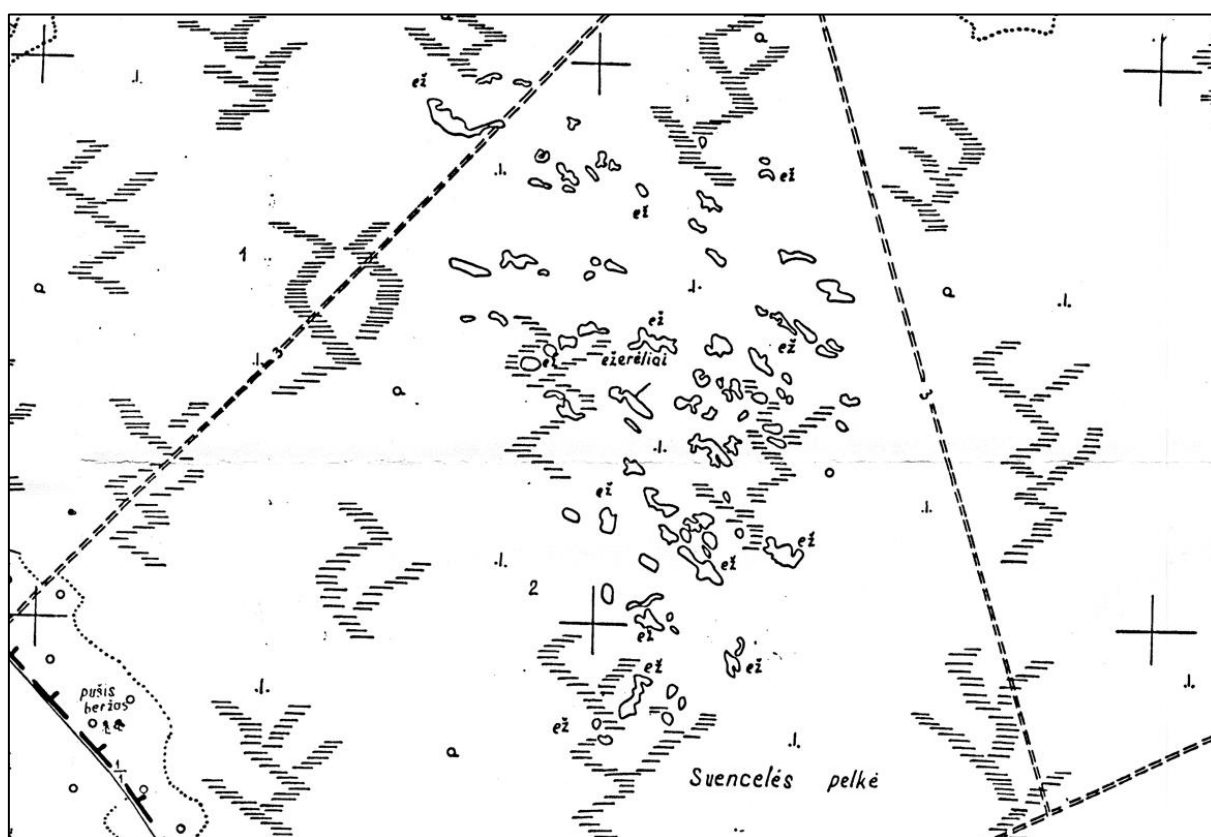
C. Svencelės pelkės geostuktūra

5 pav. Svencelės (Šventelės) pelkės kartoschemos pagal Rimvydą Kunską [5]

Svencelės pelkė turi du išreikštus kupolus apie 3,5 m iškilusius virš aplinkinio paviršiaus (5 pav.). Pelkės šiaurvakarinėje dalyje kupolo šlaite yra gausybė smulkių duburių, kuriuose telkšo ežerokšniai (6 pav.). Čia maždaug 60 hektarų plote sutelkę, įvairiais skaičiavimais, nuo 65 iki 90 ežerokšnių.

Planuojamoje teritorijoje išskirtas detaliai išžvalgytas Svencelės durpių telkinys Nr. 5/161 (4 pav.). Durpių telkinys tirtas 1925 ir 1955–1965 m. [6] Nustatytas bendras telkinio plotas 1 333 ha, pramoninis 1 281 ha. Durpių klodo vidutinis storis 4,5 m, didžiausias – 9 m. Durpių ištekliai 57,6 mln. m³. Durpės kimininės (89 % aukštapelkinės, 6 % mišrios, 5 % žemapelkinės). Pelkės guolį dengia priemėlis, smėlis, o tarp jo ir durpių vietomis (po duburiais) slūgso iki 1,3 m sapropelio sluoksnis [7]. Pelkės pakraščiuose yra senų durpių kasybos vietų, kurios pažymėtos senuose žemėlapiuose (1 priedas, 2 priedas).

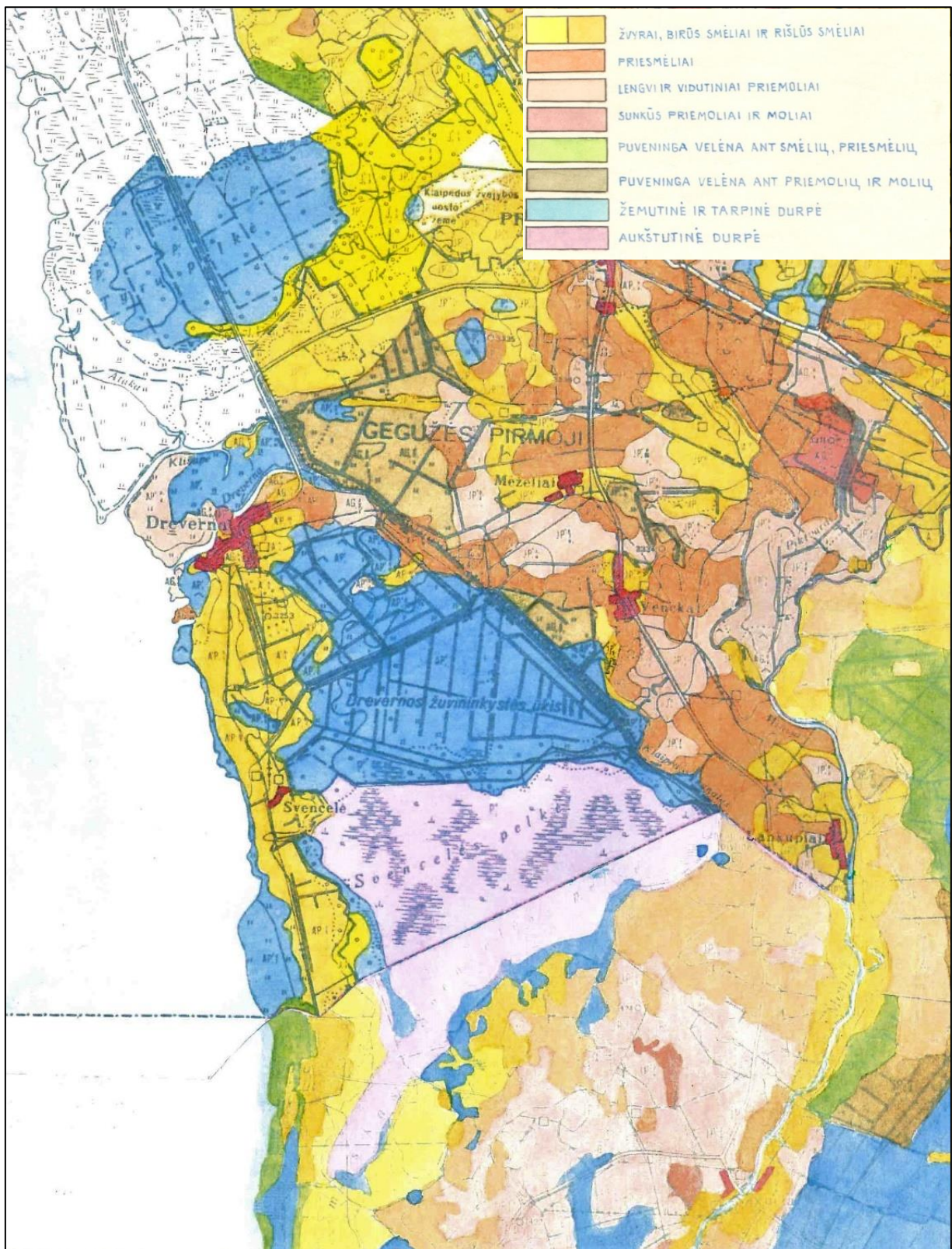
Svencelės durpių telkinio nedideli pakraščiai (175 ha) pietvakariuose ir ypač šiaurėje išsikiša už Draustinio ribų. Durpių telkinys daug geriau sutampa su BAST „Svencelės pelkė“.

6 pav. Svencelės pelkės šiaurvakarinėje dalyje susitelkę ežerokšniai pagal 1993 metų dešifruotus fotoplanus M 1:10 000.

Didžiąją Svencelės pelkės dalį užima pelkiniai aukštutiniai gilūs dirvožemiai. Jie iš pietvakarinio Draustinio kampo Minijos senkloniui nutįsta ir į Kintų mišką. Pelkės pakraščiuose šiaurinėje, vakarinėje ir pietvakarinėje planuojamos teritorijos dalyse juos keičia aliuviniai žemapelkės durpiniai seklieji dirvožemiai. Aukštesnėse vietose vakarinėje planuojamos teritorijos dalyse išsidėstę aliuviniai pajaurėjęs glėjiškieji dirvožemiai (7 pav.).

7 pav. Klaipėdos ir Šilutės rajonų dirvožemių žemėlapių M 1:50 000 apjungta iškarpa, XX a. 8-asis dešimtmetis.

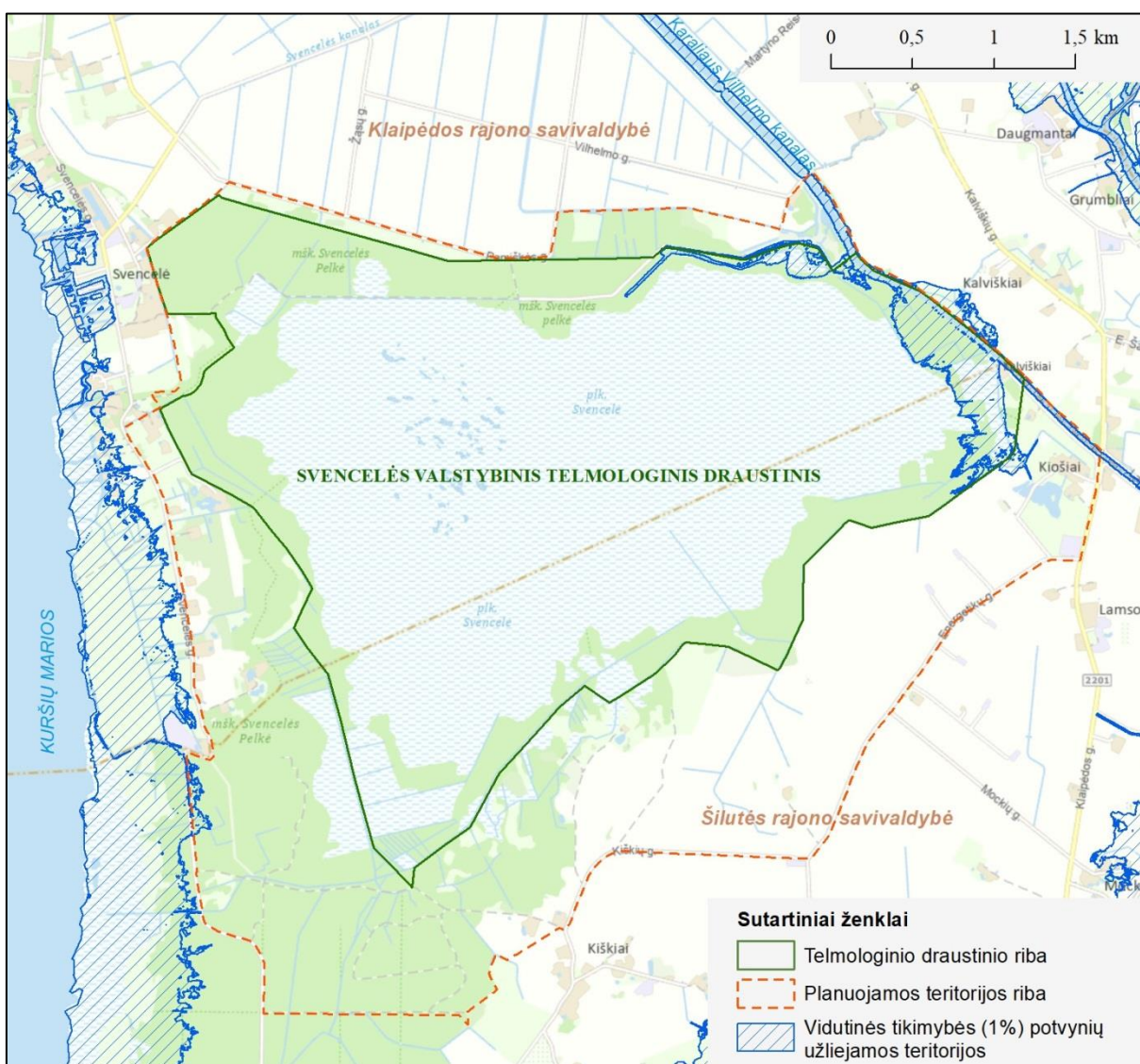
Planuojama teritorija patenka į Pajūrio klimato rajoną. [8] Čia vyraujantis drėgnas jūrinis klimatas kartu su reljefo pažemėjimais sudaro itin geras sąlygas pelkėms formuotis. Nemuno deltos lyguma, kurioje plyti Svencelės pelkė, išsiskiria itin dideliu pelkėtumu. Planuojamai teritorijai būdingas metinis kritulių kiekis ~800 mm nuotėkio, [9] o vandens išgaravimas siekia ~500 mm. [8] Didžioji likusio kritulių vandens dalis tenka nuotėkiui;

nuotėkio koeficientas (nuotėkio ir kritulių dydžio santykis) $\sim 0,38$. Metinio nuotėkio norma (hidromodulis) siekia net 12 l/s km^2 . [8] Sniego danga nepastovi, upes daugiausia maitina lietaus vanduo. [10]

Planuojama teritorija yra Lietuvos pajūrio upių baseine. Rytuose į planuojamą teritoriją ir Draustinį patenka Karaliaus Vilhelmo (Klaipėdos) kanalo atkarpa. Pietiniai ir šiauriniai Svencelės pelkės pakraščiai apsausinti grioviais. Pietuose iš pelkės į Kuršių marios tekėjęs upelis taip pat visiškai sureguliuotas. Natūralių vandentekmių planuojamoje teritorijoje nėra. GRPK duomenimis, Svencelės pelkės centrinėje dalyje telkšo 63 ežerėliai, kartu užimantys vos $3,5 \text{ ha}$ plotą. Planuojamos teritorijos pakraščiuose, šalia sodybų iškasta 40 kūdrų, kurios užima 6 ha plotą. Vidutinis kūdros plotas – 15 arų.

Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros 2022 m. atnaujintais potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiu duomenimis, vidutinės tikimybės (1 %) potvynių užliejamos teritorijos plyti prie Karaliaus Vilhelmo kanalo (8 pav.).

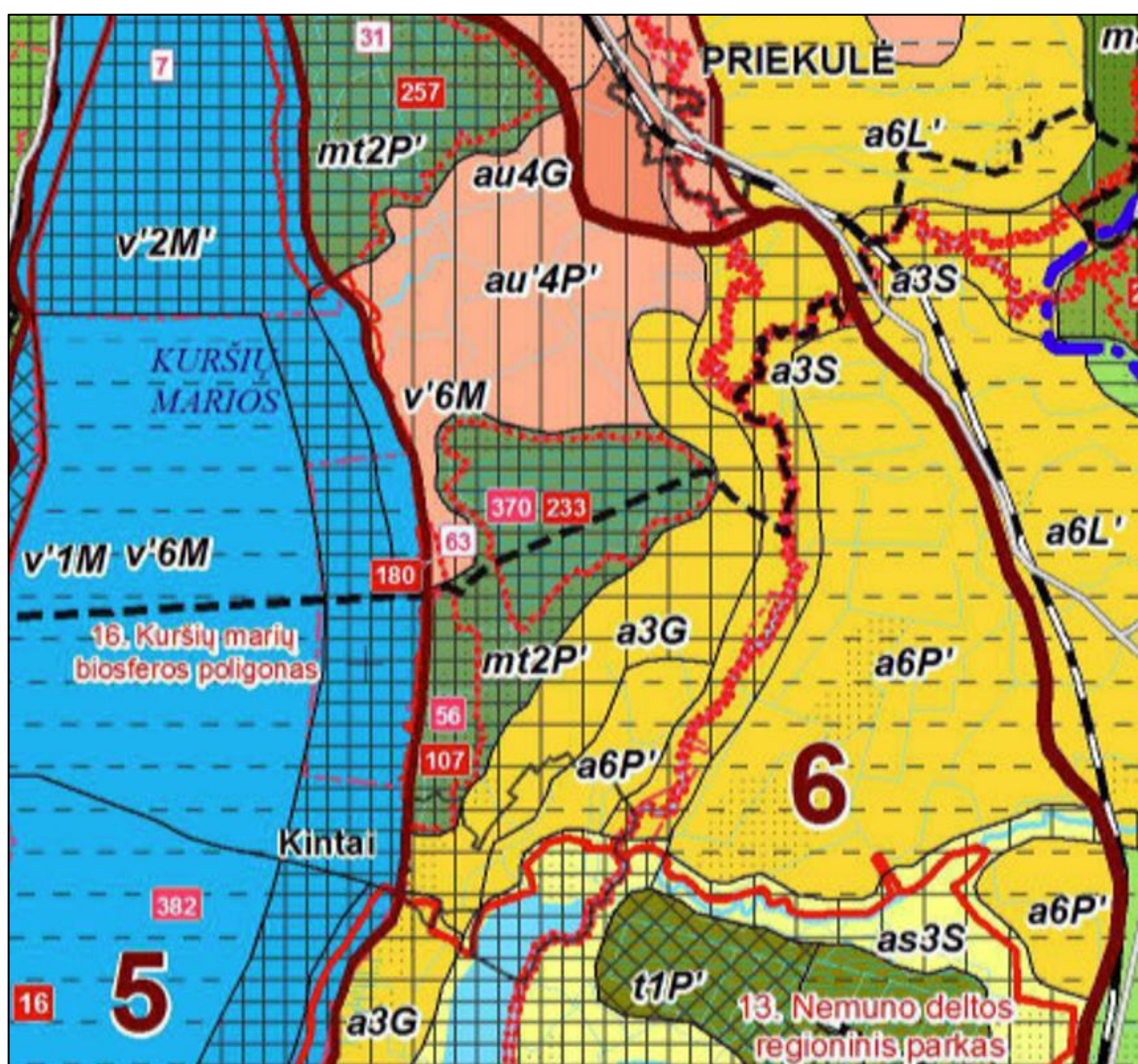
8 pav. Užliejamos teritorijos.

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703 „Dėl Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano patvirtinimo“, pateikia Lietuvos kraštovaizdžio formavimo, apsaugos,

naudojimo, tvarkymo ir planavimo principines nuostatas; nustato kraštovaizdžio tvarkymo zonas pagal svarbiausius teritorijos vystymo prioritetus, urbanistinio ir gamtinio karkaso plėtojimo interesus; numato kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptis, siūlo priemones ir apribojimus, užtikrinančius kraštovaizdžio bendrąją ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtinių, kultūrinių vertybių, kitų vertingų kraštovaizdžio komponentų ar kraštovaizdžio kompleksų išsaugojimą.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinį planuojama teritorija patenka į Vakarų pabaltijo žemumų ruožą, Pajūrio žemumos sritį ir urbanizuotos agrarinės Nemuno deltos lygumos rajoną (6). Pagal gamtinį kraštovaizdžio pobūdį teritorija priskiriama smėlingai pajūrio lygumai. Vyrauja natūralaus pobūdžio miškingas pelkėtas gamtinis kraštovaizdis (mt2P), kuris priskiriamas konservacinio-tausojančio naudojimo pobūdžiui (9 pav.). Tas pats kraštovaizdžio arealas nusitęsia ir į Kintų mišką, kuriame yra Kintų botaninis draustinis.

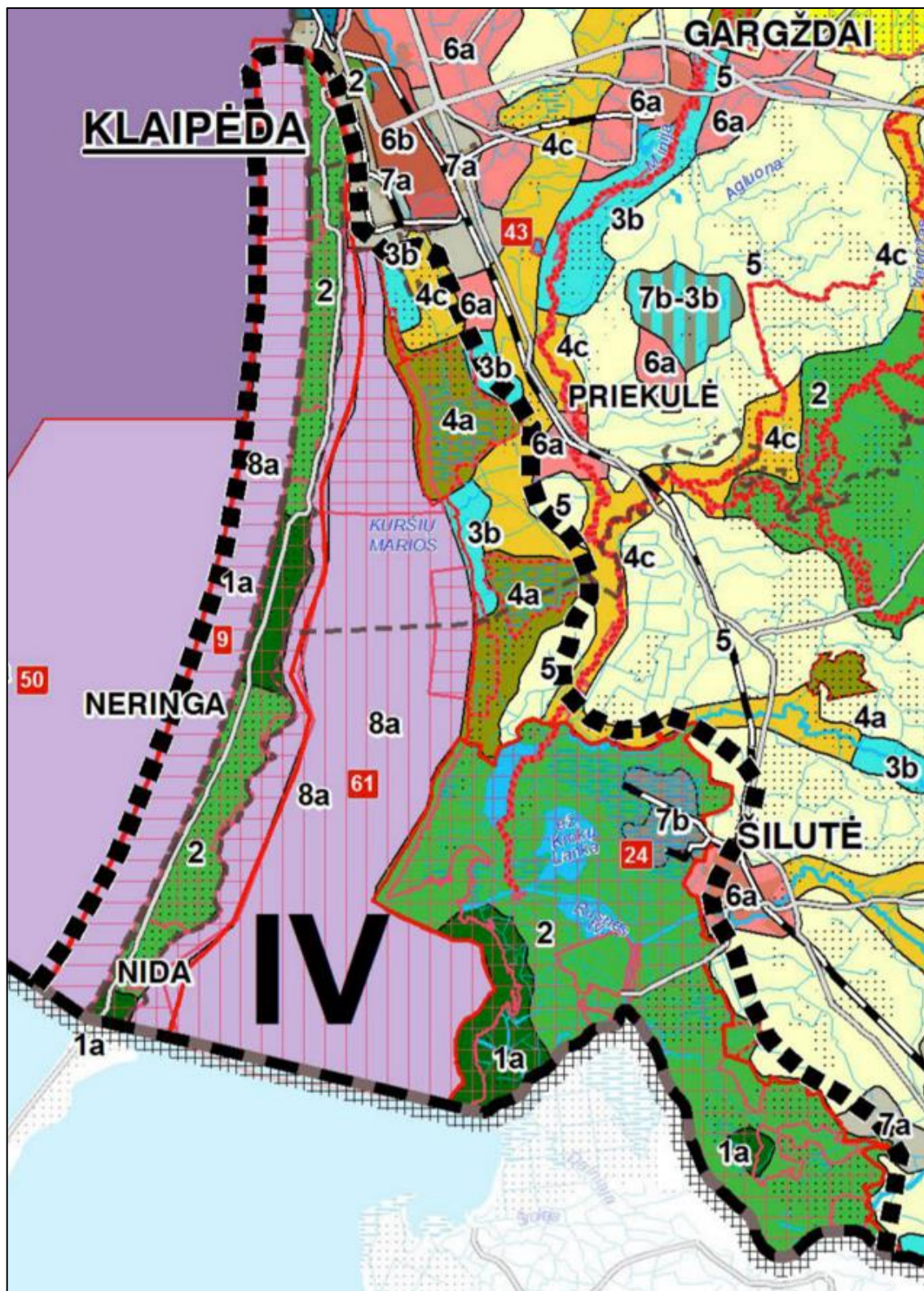
Svencelės pelkė išsidėsčiusi neišreikštos vertikaliosios sąskaidos, lygumų kraštovaizdyje su vieno lygmens videotopais. Vyrauja pusiau atvirų, didžiąja dalimi apžvelgiamų erdvių kraštovaizdis (VOH2-d), kurio erdvinėje struktūroje nėra išreikštų vertikalių ar horizontalių dominančių (11 pav.). [11]

9 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinio. [11]

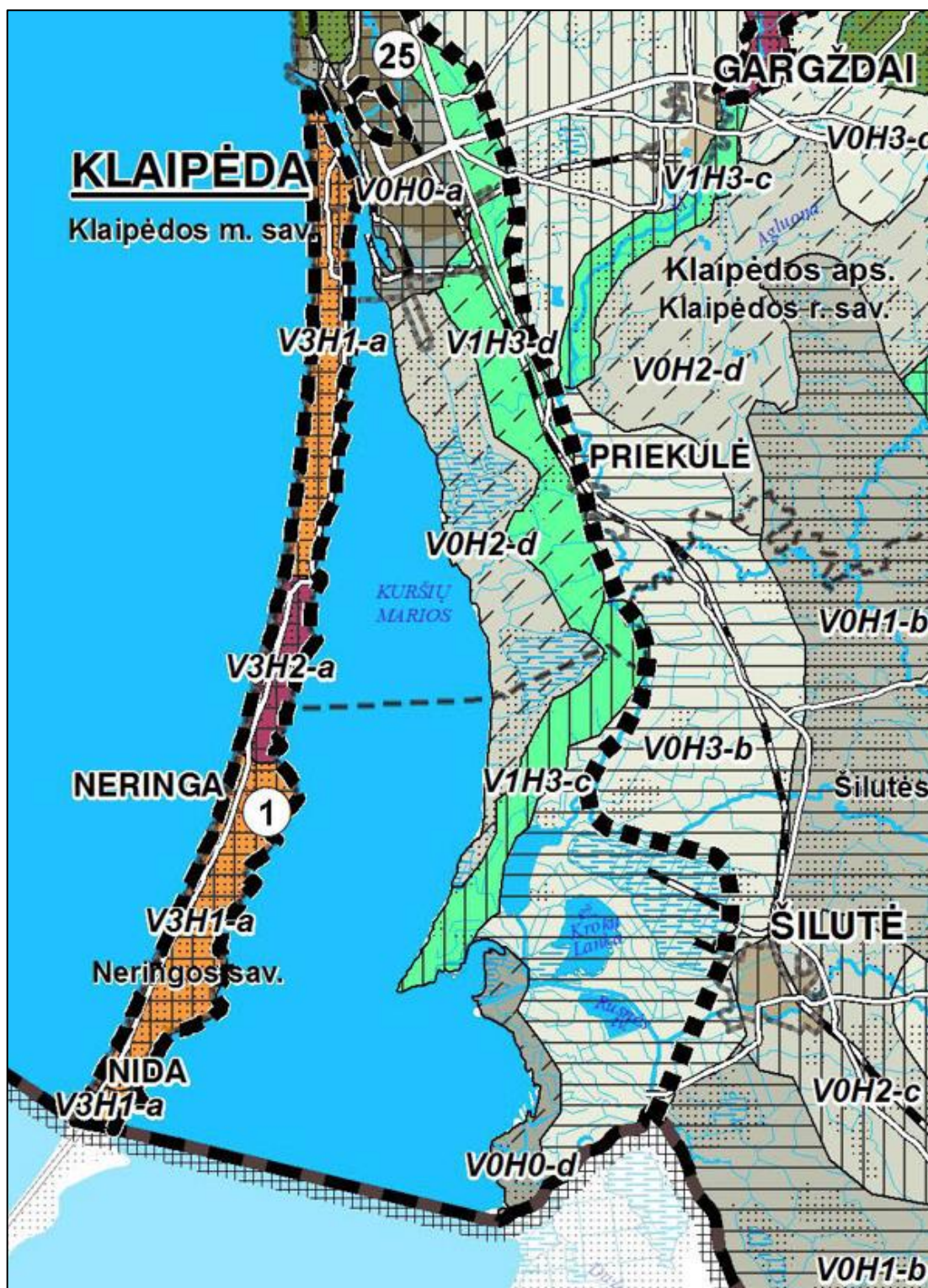
Visa planuojama teritorija patenka į vieną iš keturių Lietuvoje nustatytų probleminių aplinkosauginių kraštovaizdžio rajonų – IV. Kuršių marių rajoną (10 pav.). [11] Šioje griežtesnio kraštovaizdžio apsaugos reglamentavimo reikalaujančioje teritorijoje tikslinga daugiau dėmesio skirti gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros stiprinimui.

10 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptčių brėžinio. [11]

Lietuvoje pajūrio kraštovaizdis neužima ir 1 procento šalies teritorijos, todėl užtikrinant šios teritorijos tvarią plėtrą ir išsaugant pajūrio kraštovaizdžio identitetą Lietuvos Respublikos nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planas rekomenduoja įteisinti pajūrio–pamario kraštovaizdžio vizualinės apsaugos zoną (11 pav.), apimančią Kuršių neriją, Kuršių marias ir iki 10 km pločio žemyninės pakrantės juostą, įskaitant Nemuno deltą ir Klaipėdos gūbrį. Visa planuojama teritorija patenka į šios zonos ribas.

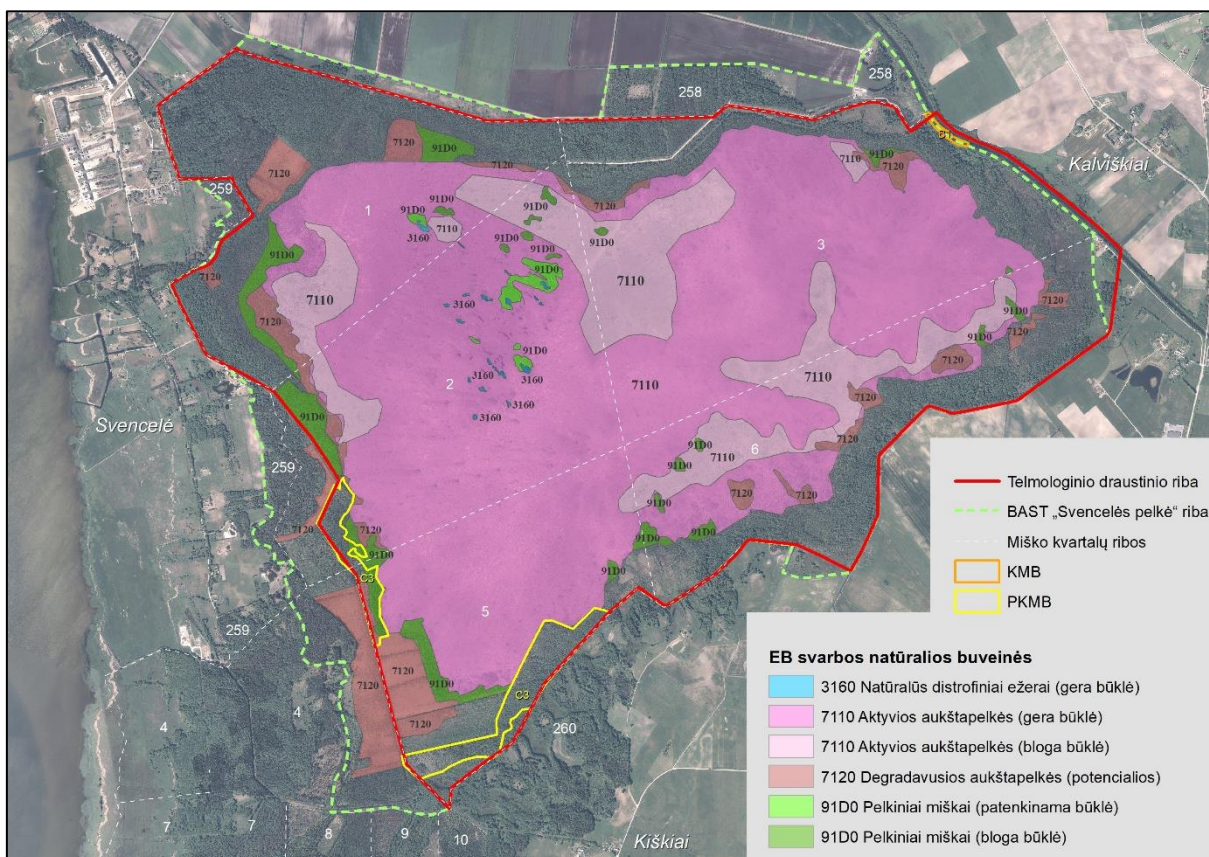
11 pav. Iškarpa iš Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano Kraštovaizdžio tvarkymo zonų brėžinio. Pajūrio–pamario vizualinės apsaugos zonos riba (pažymėta juodų kvadratukų punktyru). [11]

4. Gyvoji gamta

4.1. Europinės svarbos buveinės

Dabar esančioje buveinių apsaugai svarbioje teritorijoje (toliau – BAST) „Svencelės pelkė“ (kodas LTKLA0001) ir Draustinyje europinės svarbos buveinių įvairovė nedidelė. Iki šiol teritorijoje, remiantis EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimo 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas visoje šalyje“, rezultatais ir jų vėlesniais papildymais, dabartinėje BAST ir Draustinyje inventorizuotos 4 tipų europinės svarbos buveinės (1 lentelė, 12 pav.).

12 pav. Buveinių pasiskirstymas ir jų būklės vertinimas BAST „Svencelės pelkė“.

3160 Natūralūs distrofiniai ežerai. Šiam buveinių tipui priklauso pelkėse esantys ežerai, kurių vanduo yra rudas ir rūgštus dėl humusinių rūgščių. Dažnai šiuose ežeruose augalų visai nėra, nors kartais jie auga pavieniui arba sudaro nedidelius sąžalynus. BAST „Svencelės pelkė“ iš viso inventorizuota 18 šio tipo buveinių plotų, kurie užima 1,28 ha. Visų šios buveinės plotų būklė įvertinta kaip gera.

7110 *Aktyvios aukštapelkės. Nepažeistos arba labai mažai pažeistos, labai rūgščios, neturtingos mineralinių medžiagų, ombrotrofinės aukštapelkės. Vandens lygis jose dažniausiai aukštesnis negu aplinkinėse teritorijose, gali būti ežerokšnių. Augalija daugiametė, vyrauja kiminiai, acidofiliniai augalai, krūmokšniniai ir pušys. Aktyvioms aukštapelkėms būdingi kemsai, kurie paprastai būna iki 0,5 m aukščio, ir tarp jų esantys duburiai. Aktyviose aukštapelkėse gali būti medžių (lėtai augančių, žemaūgių pušų), ryškus krūmokšnių ardas, gana retas žolių ardas, vešlus samanų ir kerpių ardas. Didžiausias žemaūgių (iki 5 m aukščio) pušų padengimas – 20 %, įskaičiuojant žemas, krūmų pavidalo

pušis (iki 2 m aukščio) – 40 %. Šio tipo buveinė BAST „Svencelės pelkė“ (12 pav.) užima 775,1 ha, iš kurių 147,2 ha yra blogos būklės buveinės, o 627,9 ha būklė gera. Svarbiausias blogos buveinių būklės indikatorius – ypač padidėjęs medžių ardo gausumas ir vykstantys žolių, krūmokšnių ir samanų ardų rūšių sudėties pokyčiai. Vandens lygio pakilimas (natūralus arba dirbtinis) galėtų tik iš dalies pagerinti šių buveinių būklę ir procesas truktų ilgą laiką. Be to, būtų būtini papildomi buveinių tvarkymo darbai, kad pagerėtų jų būklė.

7120 Degradavusios aukštapelkės. Aukštapelkės, kuriose dėl antropogeninio poveikio pažeistas natūralus hidrologinis režimas. Dėl to pelkės paviršius aiškiai apdžiūvęs, pakitusi būdinga rūšių sudėtis. Labiausiai pastebimas pažeidimo požymis – pakitęs santykinis pelkėms būdingų augalų gausumas. Degradavusių aukštapelkių augalų dangoje paprastai įsivysto šiliniai viržiai ir pelkiniai gailiai, pagausėja pušų ir padidėja jų augumas, gana gausiai auga beržai. Degradavusios aukštapelkės, priklausomai nuo pažeidimo lygio, dažnai tampa panašios į pelkinių miškų buveines (91D0 *Pelkiniai miškai). Šio tipo buveinė BAST „Svencelės pelkė“ užima 78,8 ha. Didžioji dalis šių buveinių yra buvusio durpių kasimo plotuose (lygiomis kraštinėmis) pelkės pakraščiais. Visos buveinės įvertintos kaip potencialios, galinčios atsikurti ir tapti kito tipo buveinėmis – 7110 *Aktyvios aukštapelkės.

91D0 *Pelkiniai miškai. Ši miškų buveinė apima spygliuočių ir mišrius miškus, augančius drėgnuose ir šlapiuose durpiniuose dirvožemiuose, kuriuose visada aukštas vandens lygis. Medžių ardą formuoja paprastosios pušys, kartais pasitaiko paprastųjų eglė ir plaukuotųjų beržų, rečiau – juodalksnių. Pelkiniuose miškuose labai vešlus krūmokšnių ardas, kurį dažniausiai sudaro paprastieji vaivorai, paprastosios mėlynės, pelkiniai gailiai, paprastosios bruknės, šiliniai viržiai. Samanų danga ištisinė, vyrauja kiminai. Šio tipo buveinės paprastai susidaro apypelkiuose. BAST „Svencelės pelkė“ inventorizuoti 27 pelkinių miškų buveinių plotai (12 pav.), įsiterpę tarp aktyvių aukštapelkių ir degradavusių aukštapelkių buveinių ir pereinamojoje zonoje tarp pelkės ir miškų, susiformavusių mineraliniame grunte. Buveinė iš viso užima 42,8 ha. Dauguma šio tipo buveinių laikomos blogos būklės dėl gerokai pažengusio sausėjimo. Blogos būklės buveinės užima 37,5 ha, o patenkinamos būklės buveinės užima tik 5,3 ha. Blogos būklės pelkiniuose miškuose padidėjusi buveinėms nebūdingų rūšių dalis, o buveinei būdingų rūšių gausumas sumažėjęs.

Planuojamoje teritorijoje už BAST „Svencelės pelkė“ ribų, remiantis EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimo 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas visoje šalyje“, rezultatais ir jų vėlesniais papildymais, nustatytos dar papildomos 4 buveinės, kurios dabar nepatenka į saugomas teritorijas (2 lentelė.).

6270 *Rūšių turtingi smilgynai. Buveinės susidaro sausų, vidutinio drėgnumo, kartais drėgnų, menkai maisto medžiagų turinčių, paprastai rūgščių dirvožemių augavietėse. Žolyne aptinkama daug rūšių, kurių įvairovė priklauso nuo buveinės naudojimo ir drėkinimo ypatumų. Šio tipo buveinė planuojamoje teritorijoje inventorizuota viename plote, kuris užima 0,7 ha. Dabartinė buveinės būklė nežinoma.

6510 Šienaujamos mezofitų pievos. Šio tipo buveinėms priklauso žemyninės vidutinio drėgnumo trąšios pievos. Pagal edafines ir drėgmės sąlygas susiformuoja skirtingi šio tipo pievų variantai – drėgnesniuose ir trąšiuose dirvožemiuose susidaro tankus, gana aukštas žolynas, o skurdesniuose sausuose dirvožemiuose – retesnis ir žemesnis žolynas. Šio tipo buveinė planuojamoje teritorijoje buvo inventorizuota viename plote, kuris užėmė 33,3 ha.

Visa buveinė yra privačiose valdose. Dalis buveinės sunaikinta (išarta). Likusios buveinės dalies dabartinė būklė nežinoma.

9010 *Vakarų taiga. Šio tipo miškai dažniausiai įsikuria maisto medžiagų nedaug turinčiuose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio dirvožemiuose. Sausesniuose ir mažiau trąšiuose dirvožemiuose vyrauja pušų medynai, o trąšesniuose ir drėgnesniuose – eglynai. Buveinė išsiskiria negausia žoline augalija ir tankia, dažniausiai beveik ištisine samanų danga. Šio tipo buveinė planuojamoje teritorijoje užima 4 plotus, kurie sudaro 24,3 ha. Visi buveinės plotai yra valstybiniuose miškuose. Dabartinė buveinės būklė nežinoma.

91E0 *Aliuviniai miškai. Tipiškos buveinės įsikuria upių slėniuose, kurie užliejami kasmetinių pavasario potvynių, tačiau nėra nuolat užmirkę. Dirvožemiai labai trąšūs, laidūs, geros aeracijos. Drėgnesnėse, nuolat užliejamose vietose, medyne vyrauja gluosniai, o sausesnėse vietose kiti įvairių rūšių lapuočiai medžiai. Žolių arde vyrauja plačialapių miškams būdingos rūšys, tačiau gausu nitrofilinių augalų. Samanų danga paprastai negausi, ryškesnė drėgnesnėse vietose. Šio tipo buveinė planuojamoje teritorijoje inventorizuota viename plote valstybiniame miške. Ji užima 5,5 ha. Dabartinė buveinės būklė nežinoma.

Remiantis EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimo 2011–2014 m., įgyvendinant projektą „Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizavimas visoje šalyje“, rezultatais ir jų vėlesniais papildymais, planuojamoje teritorijoje buvo nustatytas dar vienas buveinių tipas – **2180 Medžiais apaugusios pajūrio kopos**, tačiau atnaujintame vertinime šis buveinės tipas nenurodytas. Teoriškai šio tipo buveinės teritorijoje gali būti, nes regione yra senų eolinių kopų. Ant jų susidarę miškai turi būti priskiriami prie šio tipo. Kodėl buveinės naujame vertinime neišskirtos, yra neaišku. Negalima atmesti, kad tai yra vertinimo klaida. Iš viso šio tipo buveinės planuojamoje teritorijoje buvo inventorizuotos 8,3 ha plote.

2 lentelė. EB svarbos natūralios buveinės planuojamoje teritorijoje už BAST „Svencelės pelkė“ ribų BIGIS (2015 m.) duomenims.

Buveinės tipas	Kiekis, vnt.	Plotas, ha	Pastabos
2180 Medžiais apaugusios pajūrio kopos	1	8,3	Kintų miško 4 kv., valstybinės reikšmės miškai
6270 Rūšių turtingi smilgynai	1	0,7	Buveinę kerta Draustinio riba
6510 Šienaujamos mezofitų pievos	1	33,3	Privačioje žemėje, dalis išarta
9010 *Vakarų taiga	4	24,3	Kintų miško 8 ir 260 kv., valstybinės reikšmės miškai
91E0 *Aliuviniai miškai	1	5,5	Kintų miško 4 kv., valstybinės reikšmės miškai
Iš viso	8	72,1	

4.2. Kertinės miško buveinės

Remiantis 2002–2005 m. vykdytos kertinių miško buveinių inventorizacijos duomenimis ir miškotvarkos dokumentuose pateikta informacija planuojamoje teritorijoje kertinės miško buveinės (toliau KMB) užima 5,55 ha plotą (3 lentelė, 16 pav.). Inventorizuotos 2 KMB. Tai fragmentiški, dažnai nedideli miško sklypai, tačiau šiuose plotuose (buveinėse) biologinė įvairovė yra nepaprastai didelė. Jokia ūkinė veikla nevykdoma.

Planuojamoje teritorijoje taip pat inventorizuotos dvi potencialios kertinės miškų buveinės (toliau PKMB) 29,32 ha plote. PKMB tai buveinės, kurios per artimiausius kelis dešimtmečius taps KMB.

3 lentelė. Kertinės miškų buveinės.

KMB kodas	Tipas	KMB plotas, ha	PKMB plotas, ha	Pastabos
A2	Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis	4,75	-	Kintų miško 8 kv. Nepatenka į Draustinį ir BAST
B1	Plačialapių miškai	0,80	-	Alėja prie Karaliaus Vilhelmo kanalo, dalis išsikiša už Draustinio
C3	Pelkiniai pušynai ir beržynai	-	29,32	Pietinėje Draustinio dalyje
Iš viso:		5,55	29,32	

A.2. Pušynai ir mišrūs miškai su pušimis. Natūraliai atsinaujinantys miškai, daugiausia augantys sausesnėse augimvietėse. Tai seni medynai su gausiais biologiškai senais medžiais ir stambių matmenų stovinčia ir gulinčia negyva mediena. Spygliuočiai medynuose sudaro ne mažiau kaip 50 % tūrio, vyraujantys spygliuočiai medžiai – pušys. Pušynams būdinga daug stovinčių sausuolių, esančių sausose ir saulės apšviestose vietose. Išskirtas 1 buveinės plotas, užimantis 4,75 ha.

B.1. Plačialapių miškai. Miškai, įsikuriantys sausose, vidutinio drėkinimo ir drėgnose augimvietėse. Lapuočiai medynuose sudaro ne mažiau kaip 50 % tūrio, vyraujantys medžiai – plačialapiai (ąžuolai, liepos, klevai, skroblai, uosiai, guobos, skirpstai, vinkšnos). Tai daugiausia vėlyvųjų sukcesijos stadijų, ilgai augantys toje pačioje vietoje miškai, juose gausu stambių medienos nuokritų, biologiškai senų pažeistų medžių, senų lazdynų. Išskirtas 1 buveinės plotas, užimantis 0,8 ha.

C.3. Pelkiniai pušynai ir beržynai. Tai natūraliai susiformavę pušų ir beržų miškai, augantys miškais apaugusiose aukštapelkėse ir tarpinio tipo pelkių buveinėse. Jų medynuose pušys ir beržai sudaro daugiau kaip 70 % tūrio. Medynai dažnai įvairiaamžiai. Samanų dangoje dažniausiai vyrauja kiminai. Šiems miškams būdingas palyginti didelis stambių medienos liekanų ir biologinių medžių kiekis. Išskirti 2 PKMB plotai, užimantys 29,32 ha.

Išskirtinių priemonių KMB ir PKMB apsaugai planuojamoje taikyti nereikia. Svarbiausias jų vertingąsias savybes galima išsaugoti taikant tokias pačias priemones, kokios yra taikomos europinės svarbos buveinių apsaugai, nes europinės svarbos miško buveinių ir KMB struktūra yra panaši. Jeigu KMB tvarkymas ir naudojimas būtų vykdomas laikantis Bendrųjų buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų, būtų užtikrinamas tiek KMB, įskaitant potencialias, tiek ir dalies europinės svarbos buveinių ilgalaikis stabilumas ir natūrali raida. PKMB per artimiausius kelis dešimtmečius taps KMB, jei per tą laiką bus saugomos ir (ar) tvarkomos pagal parengtas miško buveinių tvarkymo rekomendacijas [12], [13].

4.3. Saugomos rūšys

BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje, remiantis SRIS duomenimis (13 pav.), užregistruota 10 paukščių rūšių, 1 vabzdžių rūšis, po 2 augalų ir grybų rūšis, įrašytas į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. D1-340 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Lietuvos saugomų rūšių sąrašas). Dar 3 rūšių paukščiai, aptinkami Draustinyje, įtraukti į Paukščių direktyvos saugomų rūšių sąrašą. Už BAST ir Draustinio ribų esančioje planuojamoje teritorijoje registruotos 2 paukščių rūšys, įrašytos į Lietuvos saugomų rūšių sąrašą.

Paukščiai

Jūrinis erelis (*Heliaetus albicilla*). BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje jūriniai ereliai gyvena nuolat, randama jų lizdų. Patvirtinta, kad teritorijoje jie perėjo 2017 ir 2018 m. Retas, negausus, populiacijos būklė gera.

Eurazinis sketsakalis (*Falco subbuteo*) Nurodoma, kad planuojamoje teritorijoje buvo stebėti šie paukščiai 2000 m., tačiau informacijos apie jų dabartinę būklę ir gausumą Saugomų rūšių informacinėje sistemoje nėra. Labai retas, negausus. Populiacijos būklė nežinoma.

Sakalas keleivis (*Falco peregrinus*) Nurodoma, kad planuojamoje teritorijoje vienas paukštis stebėtas 2000 m., tačiau informacijos apie dabartinę rūšies būklę ir gausumą Saugomų rūšių informacinėje sistemoje nėra. Labai retas, negausus. Populiacijos būklė nežinoma.

Paprastasis pelėsakalis (*Falco tinnunculus*). Nurodoma, kad planuojamoje teritorijoje buvo stebėti šie paukščiai 1993–1994 m., tačiau informacijos apie jų dabartinį buvimą ir gausumą nėra. Labai retas, negausus. Populiacijos būklė nežinoma.

Pievinė lingė (*Circus pygargus*). BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje šis paukštis registruotas vieną kartą, 1993 m. Informacijos apie jų dabartinę būklę ir gausumą nėra. Labai retas, negausus. Populiacijos būklė nežinoma.

Miškinis tikutis (*Tringa glareola*). Teritorijoje šie paukščiai stebimi nuolat. Saugomų rūšių informacinėje sistemoje nurodoma, kad aukštapelkėje aptinkama pavienių individų. Duomenų apie veisimąsi nėra.

Dirvinis sėjikas (*Pluvialis apricaria*). Teritorijoje šie paukščiai stebėti iki 2000 m. Naujesnių duomenų apie šiuos paukščius Saugomų rūšių informacinėje sistemoje nėra. Retas, negausus. Dabartinė populiacijos būklė nežinoma.

Didžioji kuolinga (*Numenius arquata*). Teritorijoje šie paukščiai stebėti nuo 1993 m. iki 2000 m. Naujesnių duomenų apie šiuos paukščius Saugomų rūšių informacinėje sistemoje nėra. Retas, negausus. Dabartinė populiacijos būklė nežinoma.

Eurazinis tetervinas (*Tetrao tetrix*). BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje esančioje aukštapelkėje yra šių paukščių stebėta 1994 m. ir 2016 m. Saugomų rūšių informacinėje sistemoje pateikiama informacija, kad paukštis 2016 m. stebėtas veisimosi vietoje, tačiau daugiau duomenų nėra. Populiacijos dydis ir būklė nežinoma, tačiau šiai rūšiai sąlygos aukštapelkėje yra palankios.

Pilkoji starta (*Miliaria calandra*). Teritorijoje vienas paukštis stebėtas 2000 m. Duomenų apie dabartinę rūšies būklę ir gausumą teritorijoje nėra.

Paprastasis vištvanagis (*Accipiter gentilis*). Planuojamoje teritorijoje, už BAST ir Draustinio ribų, šios rūšies paukščiai registruoti tik kartą 1988 m. Dabartinė paprastųjų paukštvanagių būklė teritorijoje nežinoma.

Paprastasis kukutis (*Upupa epops*). Planuojamoje teritorijoje, už BAST ir Draustinio ribų, šios rūšies paukščiai registruoti tik kartą 2006 m. Dabartinė paprastųjų kukučių būklė ir jų gausumas planuojamoje teritorijoje nežinomi.

BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje taip pat užregistruota pilkoji gervė (*Grus grus*), kuri įrašyta į Paukščių direktyvos saugomų rūšių sąrašą. Pilkosios gervės teritorijoje gana gausios, jų būklė gera. Teritorijoje taip pat registruota plėšrioji medšarkė (*Lanius excubitor*), kuri yra gana dažna, o populiacijos būklė gera. Dar viena į Paukščių direktyvos saugomų rūšių sąrašą įtraukta, bet į nacionalinius saugomų rūšių sąrašus neįrašyta rūšis yra pilkoji žąsis (*Anser anser*).

Vabzdžiai

Pievinis satyriukas (*Coenonympha tullia*) Rūšis BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje registruota dviejose vietose, 1987 m. Nurodoma, kad buvo aptikta apie 30 individų. Naujesnių duomenų apie populiacijos dydį ir būklę nėra.

Grybai

Žalsvoji kežytė (*Cetrelia olivetorum*). Vieną kartą rūšis registruota Draustinio miške, 2004 m. Tuo metu populiacija buvo gana gausi. Duomenų apie dabartinę rūšies būklę Svencelės pelkėje ir gretimose teritorijose nėra.

Parazitinė šiurė (*Cladonia parasitica*). Rūšis registruota Draustinio miške, dviejose vietose 2004 m. Tuo metu populiacija buvo negausi. Duomenų apie dabartinę rūšies būklę Svencelės pelkėje ir gretimose teritorijose nėra.

Augalai

Stačioji dirsuolė (*Bromopsis erecta*)

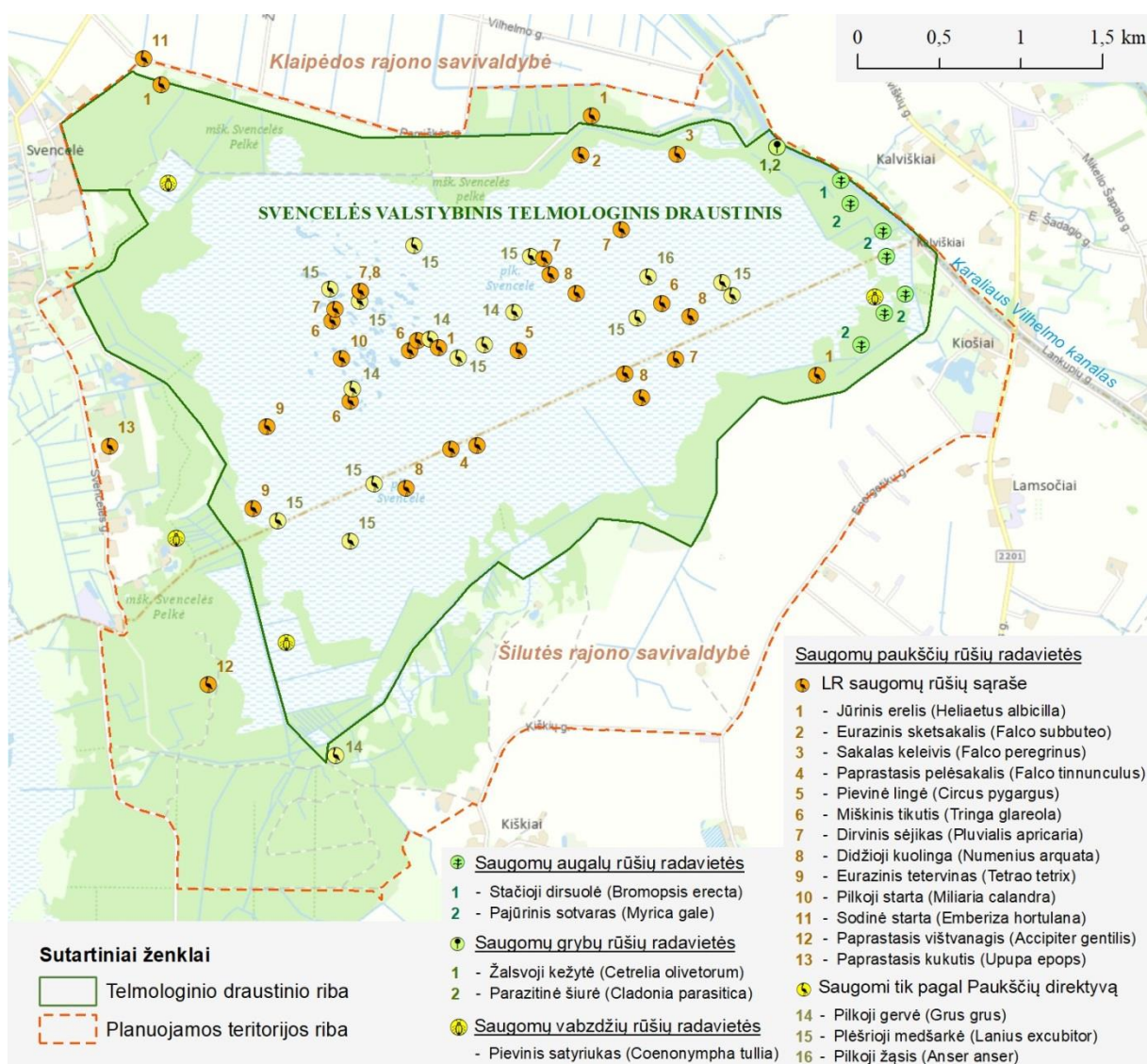
Vieną kartą rūšis registruota Draustinio pakraštyje 1976 m. Naujesnių duomenų apie rūšies populiaciją ir jos būklę nėra. Gali būti, kad rūšis išnykusi.

Pajūrinis sotvaras (*Myrica gale*)

BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinyje rūšis registruota keliose vietose XX a. pabaigoje, o vėliausias radinys užregistruotas 2011 m. Duomenų apie populiacijos būklę nėra ir nežinomas rūšies gausumas.

Kadangi pelkėje ir aplinkiniuose miškuose nebuvo vykdyta išsamių augalų įvairovės tyrimų, galima prognozuoti, kad juose galėtų būti ir kitų saugomų augalų, pirmiausiai – samanų ir kerpsamanių rūšių. Dėl to būtina išsami augalų įvairovės inventorizacija visoje BAST ir Draustinyje.

13 pav. Saugomų rūšių pasiskirstymas planuojamoje teritorijoje pagal SRIS duomenis.

4.4. Augalų bendrijos

BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinio augalų bendrijų įvairovė netyrinėta. Esama tik fragmentiškų duomenų apie kai kurias augalų bendrijas.

Nemažus plotus teritorijoje esančių medynų užima gailinių pušynų (*Ledo-Pinetum sylvestris*) ir vaivorinių pušynų (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*) bendrijos, kurios sudaro pelkinių miškų buveinių pagrindą. Šių bendrijų pasitaiko įsiterpusių ir į aktyvių aukštapelkių buveines. Išlikusiose atvirose ar beveik atvirose aktyvių aukštapelkių buveinėse vyraujančios yra Magelaninių kiminytų (*Spagnetum magellanici*) bendrijos pakeitusios aukštaplynėje anksčiau dominavusią *Eriophoro-Trichophoretum* bendriją, kuri dabar yra gerokai susitraukusi.

Būtinai išsamūs visos BAST „Svencelės pelkė“ ir Draustinio augalų bendrijų tyrimai, kurie turėtų būti derinami su floros įvairovės tyrimais. Tokie duomenys būtini, siekiant tiksliai įvertinti teritorijos botanines vertybes ir jų apsaugos metodus.

5. Kultūros paveldo vertybės

Kultūros vertybių registro duomenimis, [14] į planuojamą teritoriją patenka 3 kultūros paveldo vertybės: Karaliaus Vilhelmo kanalo statinių kompleksas (unikalus kodas 25965, saugomas valstybės, nacionalinio reikšmingumo lygmens), Kiošių kapinynas (u. k. 30309, saugomas valstybės, regioninio reikšmingumo lygmens) ir Svencelės pirmosios senosios kapinės (u. k. 22070, saugomas valstybės, regioninio reikšmingumo lygmens). Pirmosios dvi vertybės iš dalies patenka į Draustinį.

Taip pat planuojamoje teritorijoje yra Gaicų, Kiškių ir Mockių kaimų senosios kapinės, kurios kol kas neturi apsaugos statuso.

6. Žemėnauda ir žemėvalda

GRPK duomenimis, $\frac{3}{4}$ planuojamos teritorijos užima miškai ir pelkės, o Draustinyje pelkės ir miškai sudaro net 98 % (4 lentelė). Aplink Svencelės pelkę ir ją supančius miškus išsidėstę žemės ūkio naudmenos (20 %), sodybos ir kitos užstatytos teritorijos. Planuojamoje teritorijoje nemažai vandens telkinių – Karaliaus Vilhelmo kanalas, grioviai ir sureguliuoti upeliai, kūdros ir pelkiniai ežerėliai.

4 lentelė. Žemės naudmenų struktūra planuojamoje teritorijoje ir Svencelės valstybiniame telmologiniame draustinyje (GRPK 2022 m. duomenimis).

Žemės naudmenų kategorijos	Planuojamoje teritorijoje		Draustinyje	
	Plotas, ha	Dalis, %	Plotas, ha	Dalis, %
Vandenys	48,5	2,3	17,9	1,5
Pelkės	887,6	43,0	857,2	71,0
Miškai	650,5	31,5	326,6	27,1
Medžių, krūmų želdiniai ir žėliniai	27,7	1,3	0,1	0,01
Dirbama žemė	308,7	14,9	–	–
Pievos ir ganyklos	96,3	4,7	1,6	0,1
Keliai ir gatvės	15,7	0,8	2,1	0,2
Užstatytos teritorijos	18,1	0,9	0,6	0,0
Kita nenaudojama žemė	12,9	0,6	0,6	0,1
Iš viso	2066,0	100,0	1206,7	100,0

NTR duomenimis, į planuojamą teritoriją visiškai ar iš dalies patenka 180 žemės sklypų. 93 % žemės sklypų privatūs, tačiau pagal plotą vyrauja valstybinė žemė, kuri užima 80 % planuojamos teritorijos (5 lentelė, 14 pav.). Net $\frac{3}{4}$ planuojamos teritorijos sudaro 6 valstybiniai miškų ūkio paskirties sklypai, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ VMU Šilutės regioninis padalinys. Beveik visas Draustinis (98 %) patenka į du valstybinius miškų ūkio paskirties sklypus, išskyrus Karaliaus Vilhelmo kanalo atkarpą ir rytiniame Draustinio pakraštyje esančią sodybą bei Kiošių kapinyną. Į valstybinius miškų ūkio paskirties sklypus patenka ir miškingi Draustinio pakraščiai (pietuose, vakaruose ir šiaurėje).

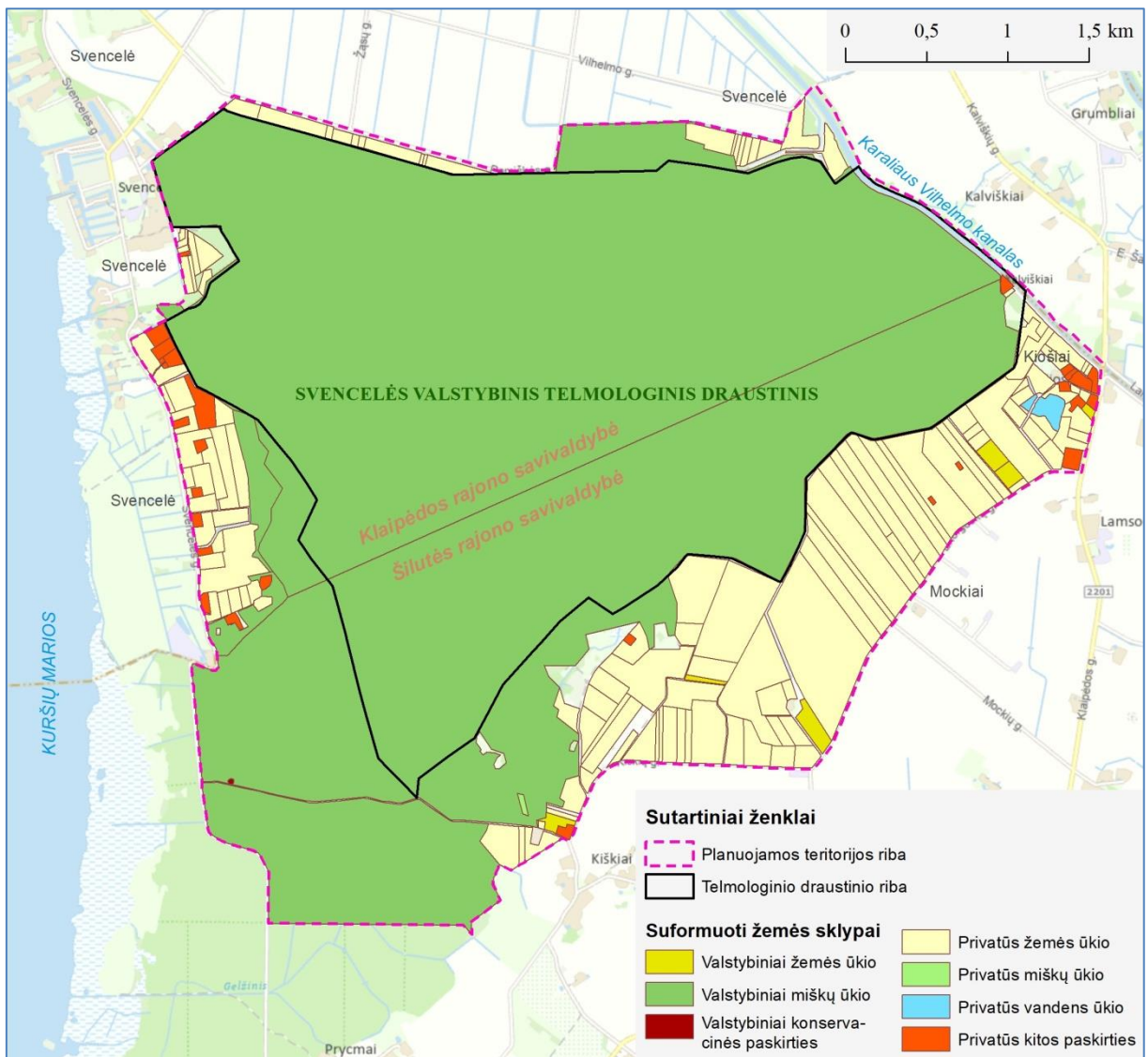

Vienintelis į planuojamą teritoriją patenkantis konservacinės paskirties žemės sklypas apima buvusio Gaidžių kaimo senąsias kapines (4 miško kvartale, prie Kiškių–Svencelės kelio). Du privatūs vandens ūkio paskirties sklypai suformuoti Kiošių kaime.

5 lentelė. Planuojamos teritorijos žemėvaldų struktūra (NTR ir VŽA_DRLT* 2022 m. duomenimis).

Žemės nuosavybės forma ir tikslinė paskirtis arba naudmenos	Žemės sklypų skaičius	Plotas, ha	Dalis, %
Privatūs žemės sklypai	167	416,3	20,1
Žemės ūkio paskirties žemė	136	395,2	19,1
Miškų ūkio paskirties žemė	1	0,4	0,02
Vandens ūkio paskirties žemė	2	3,2	0,2
Kitos paskirties žemė	28	17,5	0,8
Valstybiniai žemės sklypai	13	1577,6	76,4
Žemės ūkio paskirties žemė	6	9,1	0,4
Miškų ūkio paskirties žemė	6	1568,3	75,9
Konservacinės paskirties žemė	1	0,1	0,004
Valstybinė žemė, neįregistruota NTR		72,2	3,5
Dirbama žemė		6,8	0,3
Keliai ir gatvės		12,7	0,6
Miškai		14,9	0,7
Pievos ir ganyklos		14,7	0,7
Pelkės		0,7	0,04
Užstatytos teritorijos		1,9	0,1
Vandens telkiniai		14,5	0,7
Želdiniai		3,0	0,1
Nenaudojama žemė		3,0	0,1
Iš viso	180	2066,0	100,0

* Lietuvos Respublikos teritorijos apskaitytų valstybinės žemės plotų erdvinių duomenų rinkinys.

14 pav. Planuojamos teritorijos suformuoti žemės sklypai ir jų paskirtis.

7. Socialinė-ekonominė apžvalga

2011 ir 2021 m. surašymų duomenimis, planuojamoje teritorijoje gyveno atitinkamai 54 ir 63 gyventojai. Šiaurinė planuojamos teritorijos dalis patenka į Svencelės kaimą. Į planuojamą teritoriją patenkančioje kaimo dalyje 2011 m. surašymo duomenimis gyveno 5, o 2021 m. – jau 15 gyventojų. Tuo tarpu visame Svencelės kaime per tą patį laikotarpį gyventojų skaičius šiek tiek sumažėjo – nuo 113 iki 93. Vis dėlto, ateityje tikėtinas gyventojų skaičiaus augimas. Svencelės kaimas sparčiai vystosi, tai populiarai aitvaravimo vieta. Kuršių marių pakrantėje (į planuojamą teritoriją nepatenka, tačiau gali ją paveikti) statomi nauji rekreaciniai objektai, susiję su turistų apgyvendinimu ir aptarnavimu, plėtojami „Svencelės salų“ (gyvenamojo kvartalo ant vandens) ir kiti projektai. [15] Per Svencelės kaimą driekiasi dviračių turizmo trasa, jungianti Pamario gyvenvietes (Dreverną, Svencelę, Kintus ir kt.).

Planuojamoje teritorijoje yra 26 sodybos – 14 Svencelės kaime, 7 Kiošių kaime, 3 Kiškių kaime, po vieną – Mockių ir Kalviškių kaimuose. Viena sodyba patenka į Draustinį (rytinėje Draustinio dalyje, prie Karaliaus Vilhelmo kanalo, Kalviškių kaime), kita nauja sodyba patenka į BAST „Svencelės pelkė“ (šiaurės rytinėje dalyje, prie Karaliaus Vilhelmo kanalo, Svencelės k.).

Kalviškių kaime esanti sodyba naudojama rekreacinių paslaugų teikimui (kaimo turizmo sodyba „Gervių lizdas“), dar dvi kaimo turizmo sodybos įsikūrę šalia Draustinio, Svencelės kaime („Pamario burė“ ir „Svencelės krantas“). Kiošių kaime, prie rajoninio kelio Nr. 2201 Priekulė–Sakūčiai–Ventė, įrengti UAB „Benglita“ priklausantys sandėliai.

Rytuose į planuojamą teritoriją patenka Karaliaus Vilhelmo kanalo atkarpa. Šis kanalas iškastas 1863–1873 m., tiesiogiai jungė Klaipėdos uostą ir Miniją (per ją Nemuną). [16] Kanalas (sovietmečiu vadintas Klaipėdos) laivybai buvo naudojamas iki 1970 m. Pastaruoju metu svarstoma kanalo naudojimą atgaivinti, sujungti su Kuršių mariomis, sudarant galimybę plaukti ne tik pramoginiams, keleiviniams laivams, bet ir gabenti krovinius, atsakingai naudojant kultūros paveldo objektą pagal paskirtį. [17]

Į planuojamą teritoriją patenka du naudojami naftos telkiniai – Sakučių ir Vilkyčių. Abu telkinius eksploatuoja UAB „Minijos nafta“, naftos gavybos aikštelės į planuojamą teritoriją nepatenka. Detaliai išžvalgytas Svencelės durpių telkinys, apimantis didžiąją Svencelės pelkės dalį, nenaudojamas.

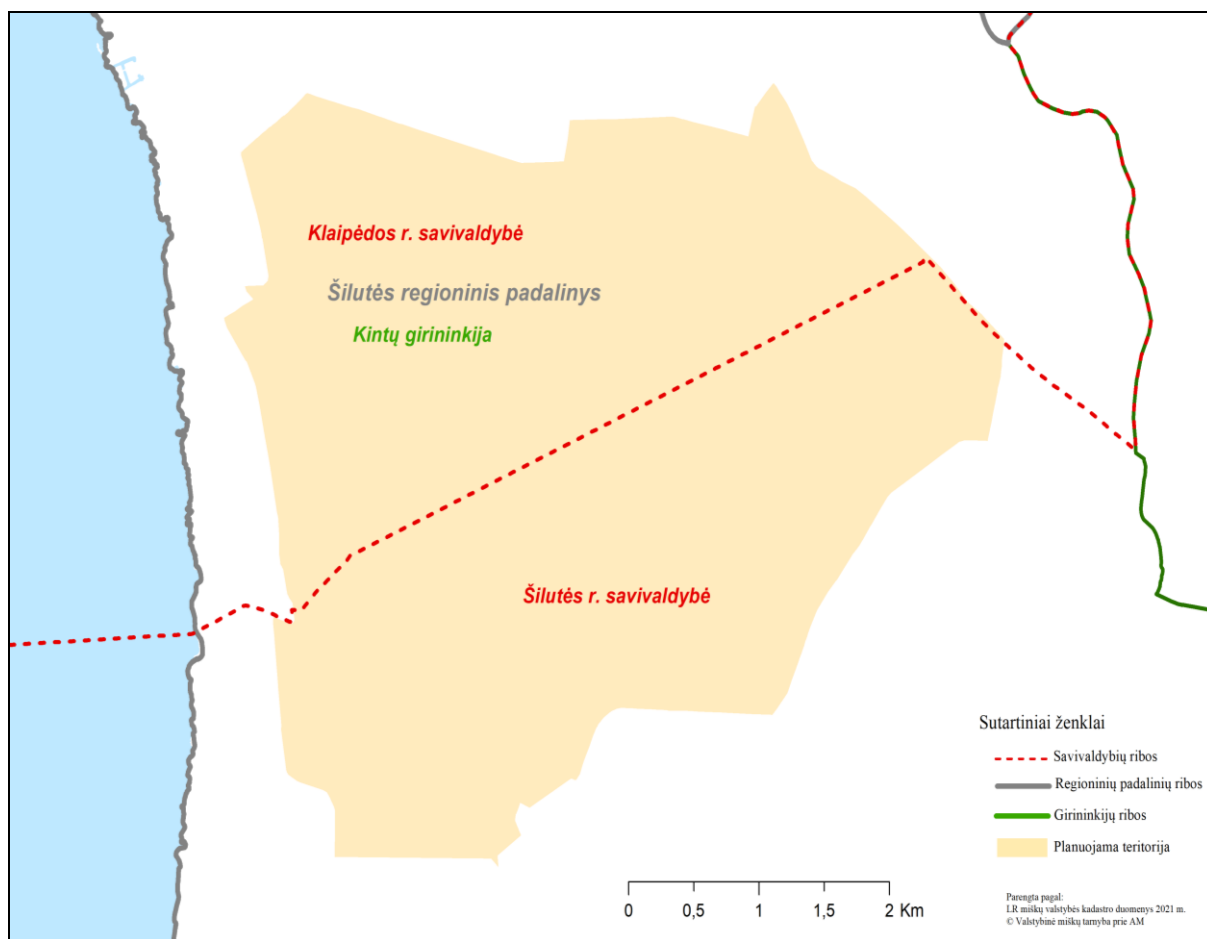
Į pietryčius nuo Draustinio, Mockių kaime, įsikūręs vėjo jėginių parkas. Dvi vėjo jėgainės patenka į planuojamą teritoriją.

8. Miškų naudojimas

8.1. Miškų struktūros ir būklės įvertinimas

Didžiąją Draustinio ir planuojamos teritorijos dalį užima valstybinės reikšmės miškai. Planuojamoje teritorijoje valstybinius miškus patikėjimo teise valdo VĮ Valstybinių miškų urėdijos Šilutės teritorinis padalinys (Kintų girininkija) (15 pav.).

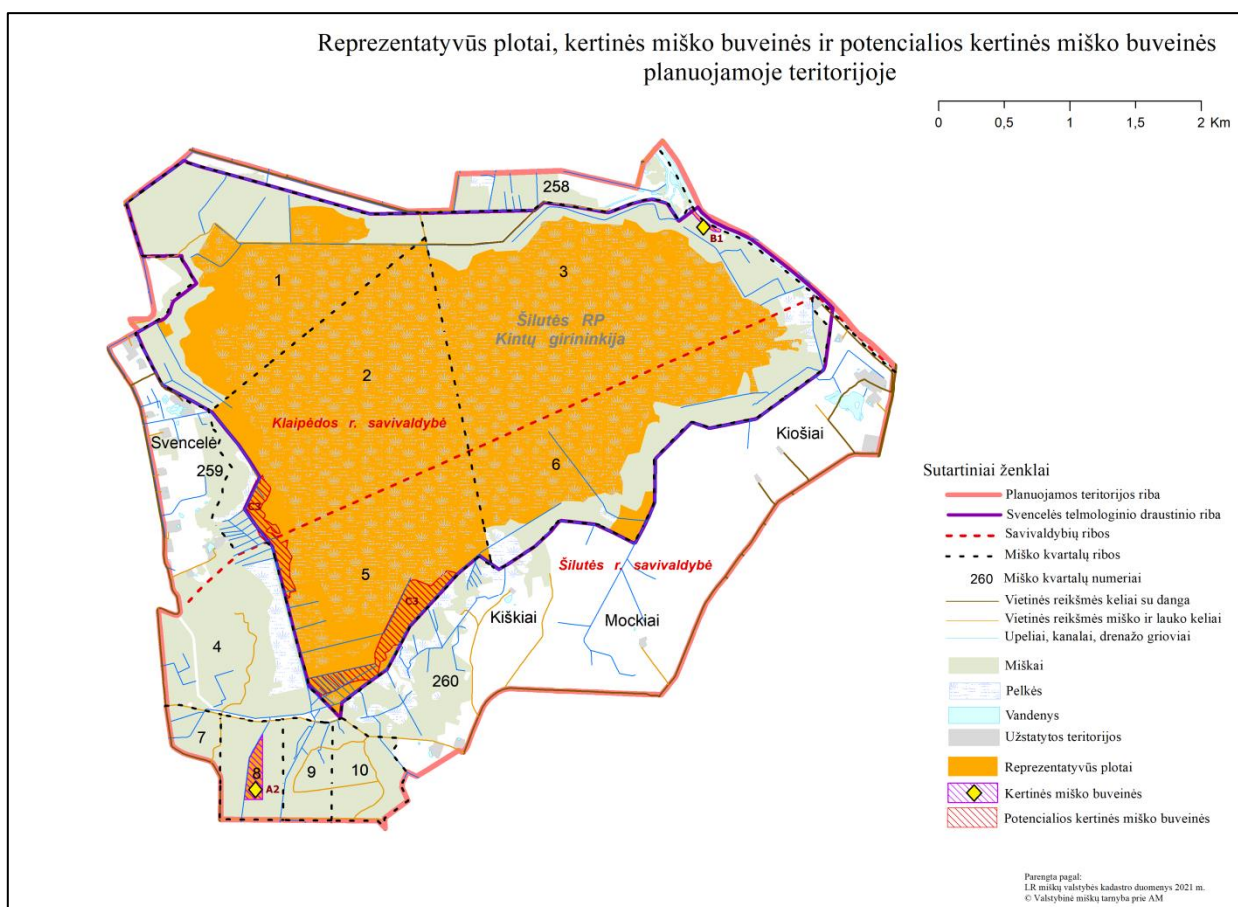
Tiek privatūs, tiek valstybiniai miškai tvarkomi, naudojami, atkuriami ir saugomi pagal vidinės miškotvarkos projektus. Projektai privalomi visoms miško valdoms, išskyrus savininkų, turinčių miškų iki 3 ha ne miškų masyvuose. VĮ Valstybinių miškų urėdijos Šilutės teritorinio padalinio patikėjimo teise valdomiems valstybinės reikšmės miškams dabar galiojantis vidinės miškotvarkos projektas [18] patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. D1-254. Miškotvarkos projekto gamtosauginė dalis patikslinta ir patvirtinta Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2021 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. (398)-V-280.

15 pav. Girininkijų ribos.

VĮ VMU Šilutės regioninio padalinio vadovas 2020 m. gruodžio 28 d. potvarkiu Nr. RP-20-69-77 „Dėl reprezentatyvių plotų sąrašo patvirtinimo“ patvirtino reprezentatyvių plotų sąrašą (16 pav.). Šilutės regioninio parko valstybiniuose miškuose šie plotai užima 953,8 ha (61 % visų teritorijoje esančių valstybinių miškų). Šiuose plotuose jokia ūkinė veikla nėra vykdoma. Į reprezentatyvių plotų sąrašą įtraukta 5,55 ha kertinių miško buveinių ir 29,32 ha potencialių kertinių miško buveinių.

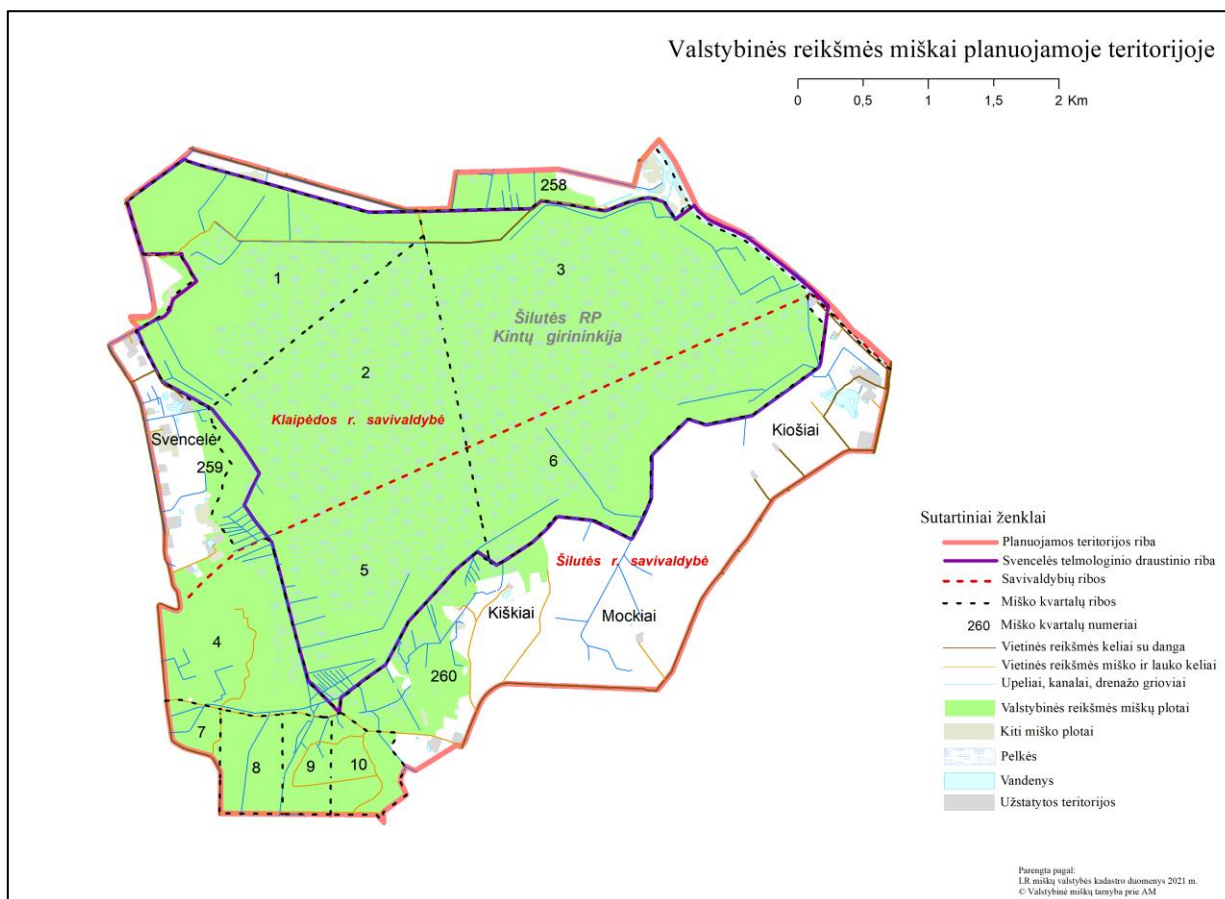
Svencelės pelkės ir apypelkio miškų teritorijoje miškų kadastro duomenimis miško žemė užima 709,0 ha, tai sudaro 44,6 % teritorijos ploto (6 lentelė). Valstybinės reikšmės miškai (17 pav.) teritorijoje, kurią valdo ir prižiūri patikėjimo teise Šilutės regioninis padalinys, užima 1 574,1 ha plotą, tai sudaro 99 % nuo viso miškų ploto, privačių miškų valdos užima 11,1 ha (0,7 %), siūloma priskirti prie valstybinės reikšmės miškų – 3,1 ha (0,3 %). [19]

16 pav. Reprezentatyvūs plotai ir kartinės miško buveinės planuojamoje teritorijoje.

Planuojamoje teritorijoje 85,2 % visų medynų savaiminės kilmės ir 14,8 % sudaro kultūrinės kilmės medynai. Žemė apauganti mišku inventorizuota 1,3 ha plote.

17 pav. Valstybinės reikšmės miškai.

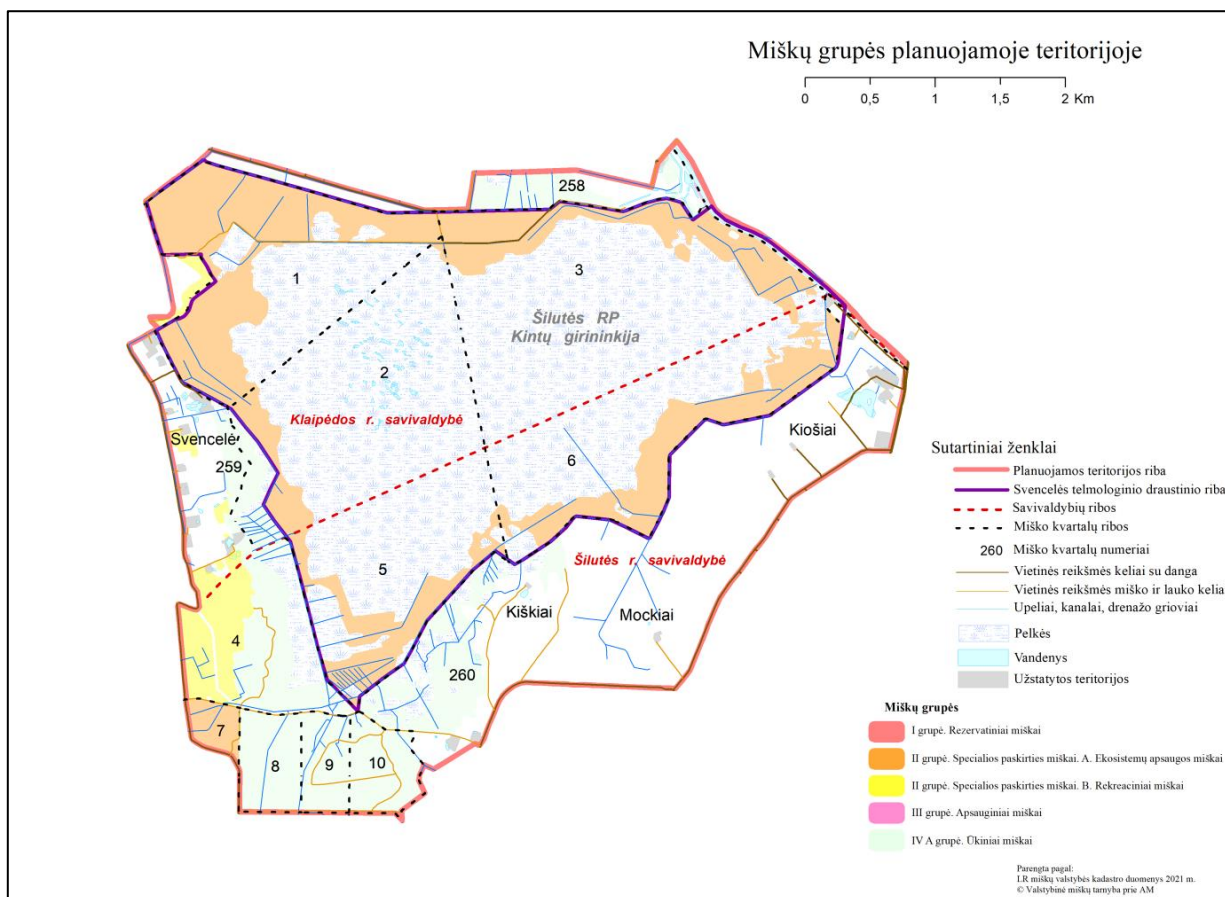
6 lentelė. Žemės naudmenos planuojamoje teritorijoje Miškų kadastro duomenimis.

Žemės naudmenų grupė	Plotas, ha	Dalis, %
Miško žemė	709,0	44,6
Ne miško žemė	871,6	54,9
Kita (žemės ūkio naudmenos, vandenys)	7,7	0,5

Didžiausią miškų dalį planuojamoje teritorijoje užima II miškų grupės draustinių miškai – 54 %. Tai Draustinis. Šiek tiek mažiau IV miškų grupės miškų – 38,06 %. II miškų grupės rekreaciniai miškai užima 7,9 % teritorijos. Tai Baltijos jūros ir Kuršių marių pakrančių miškai. Tik 0,3 ha tenka apsauginių zonų miškams (7 lentelė, 18 pav.).

7 lentelė. Miško grupių ir pogrupių pasiskirstymas planuojamoje teritorijoje.

Miškų grupė, pogrupis	Plotas, ha	Dalis, %
II miškų grupė. Specialios paskirties, ekosistemų apsaugos miškai		
Draustinių miškai	384,4	54,0
II miškų grupė. Specialios paskirties, rekreaciniai miškai		
Kiti poilsiui skirti miškai	56,1	7,9
III miškų grupė. Apsauginiai miškai		
Apsaugos zonų miškai	0,3	0,04
IV miškų grupė.		
Ūkiniai miškai	272,0	38,06
Iš viso	712,8	100

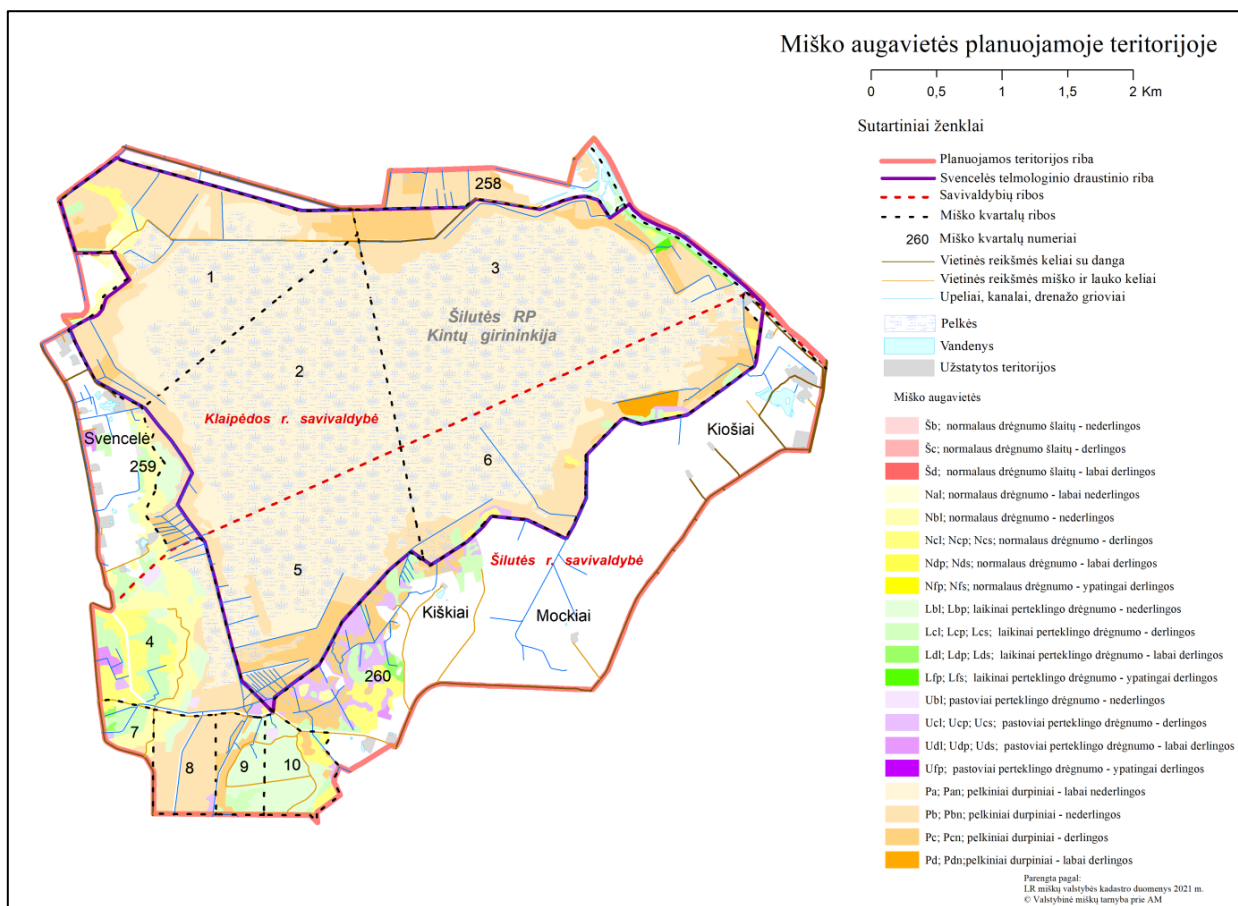

18 pav. Planuojamos teritorijos miškų grupės.

Teritorijoje vyrauja pelkiniai dirvožemiai (P), kurie sudaro 83,4 % visų augaviečių. Jų tarpe nusausinti dirvožemiai užima trečdalį ploto – 405,5 ha. Daugiausia labai nederlingų (a) augaviečių, kurios užima 906 ha plotą. Laikiniai perteklingo drėgnumo dirvožemiuose auga 7,8 % miškų, vyrauja derlingi trofotopai. Normalaus drėgnumo dirvožemiai sudaro 6,8 %. Pastoviai perteklingo drėgnumo, užmirkę dirvožemiai užima 2 % (8 lentelė, 19 pav.).

8 lentelė. Miško augaviečių struktūra (%).

Dirvožemio drėgnumo laipsnis		Dirvožemio derlingumo laipsnis					Iš viso
Kodas	Tipas	a	b	c	d	f	
		Labai nederlingi	Nederlingi	Derlingi	Labai derlingi	Ypač derlingi	
L	Laikiniai perteklingo drėgnumo (glėjiški) dirvožemiai	-	3,6	3,8	0,3	0,1	7,8
N	Normalaus drėgnumo dirvožemiai	0,3	3,7	2,8	-	-	6,8
P	Pelkiniai durpiniai dirvožemiai	58,0	18,0	7,0	0,4	-	83,4
Š	Normalaus drėgnumo šlaitų dirvožemiai	-	-	-	-	-	-
U	Pastoviai perteklingo drėgnumo (glėjiniai) dirvožemiai	-	0,2	1,5	0,3	-	2,0
Iš viso		212,22	58,3	25,5	15,1	1,0	0,1

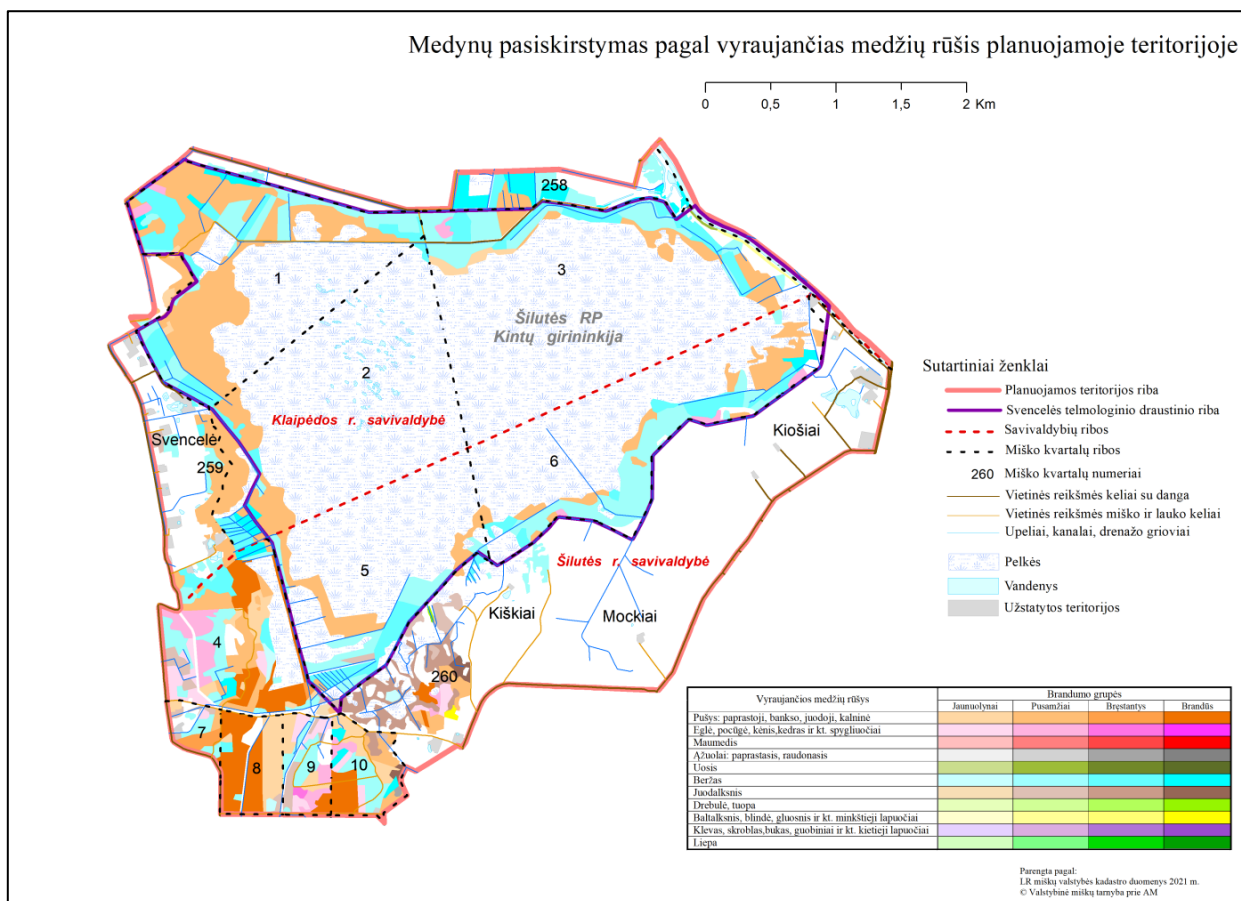
19 pav. Planuojamos teritorijos miško augavietės.

Labai nederlinguose pelkiniuose dirvožemiuose vyrauja pušynai 45,5 % ir beržynai 41,8 %. Juodalksnynai ir eglynai sudaro atitinkamai 6,2 ir 5,85 %, o kitos medžių rūšys nuo 0,05 iki 0,3 % visų medynų ploto (9 lentelė, 20 pav.).

9 lentelė. Medynų pasiskirstymas pagal medžių rūšis.

Vyraujanti medžių rūšis	Plotas, ha	Dalis, %
Ažuolynai	1,0	0,2
Beržynai	277,7	41,8
Baltalksnynai	2,3	0,3
Drebulynai	0,3	0,05
Eglynai	39,2	5,85
Juodalksnynai	41,3	6,2
Pušynai	302,6	45,5
Uosynai	0,6	0,1
Iš viso	665,0	100

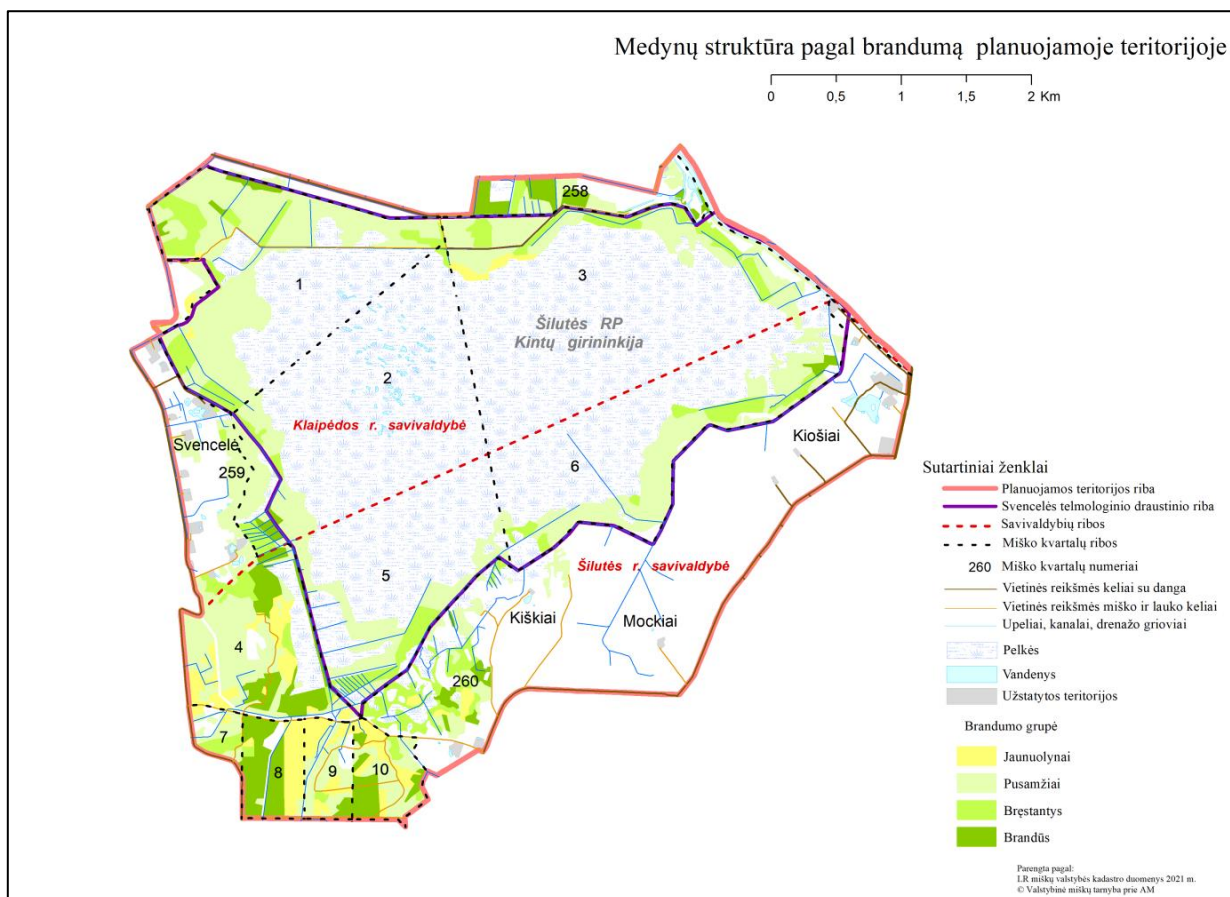

20 pav. Planuojamos teritorijos vyraujančios medžių rūšys pagal brandumo grupes.

Analizuojant medynų pasiskirstymą planuojamoje teritorijoje brandumo grupėmis, matome santykinai didelį pusamžių medynų kiekį – jie sudaro daugiau kaip pusę (62,35 %) visų medynų. Pribręstantys, brandūs, perbrendę ir pasiekę gamtinę brandą medynai sudaro 29,45 % medynų ploto (10 lentelė, 21 pav.). Medynų struktūra atitinka Lietuvos nacionalinio FSC miškų valdymo standarto 5.2.5 punktą (pribręstančių ir brandžių medynų plotų sumos ir bendro medynų ploto santykis turi būti ne mažesnis kaip 20 %).

10 lentelė. Brandumo grupės pagal vyraujančią medžių rūšį (%).

Vyraujanti medžių rūšis	Medynų brandumo grupės						Iš viso
	1	2	3	4	5	6	
	Jaunuolynai	Pusamžiai	Pribręstantys	Brandūs	Perbrendę	Pasiekę gamtinę brandą	
Ažuolas	-	0,1	0,1	-	-	-	0,2
Beržas	0,4	23,8	13,5	2,5	0,6	1,0	41,8
Baltalksnis	-	0,2	-	0,1	-	-	0,3
Drebulė	-	-	-	0,05	-	-	0,05
Eglė	2,5	3,25	0,1	-	-	-	5,85
Juodalksnis	0,1	2,8	2,9	0,4	-	-	6,2
Pušis	5,2	32,1	0,6	4,5	0,3	2,8	45,5
Uosis	-	0,1	-	-	-	-	0,1
Iš viso	8,2	62,35	17,2	7,55	0,9	3,8	100

21 pav. Medynų struktūra pagal brandumą planuojamoje teritorijoje.

8.2. Miškų naudojimas ir genetiniai ištekliai

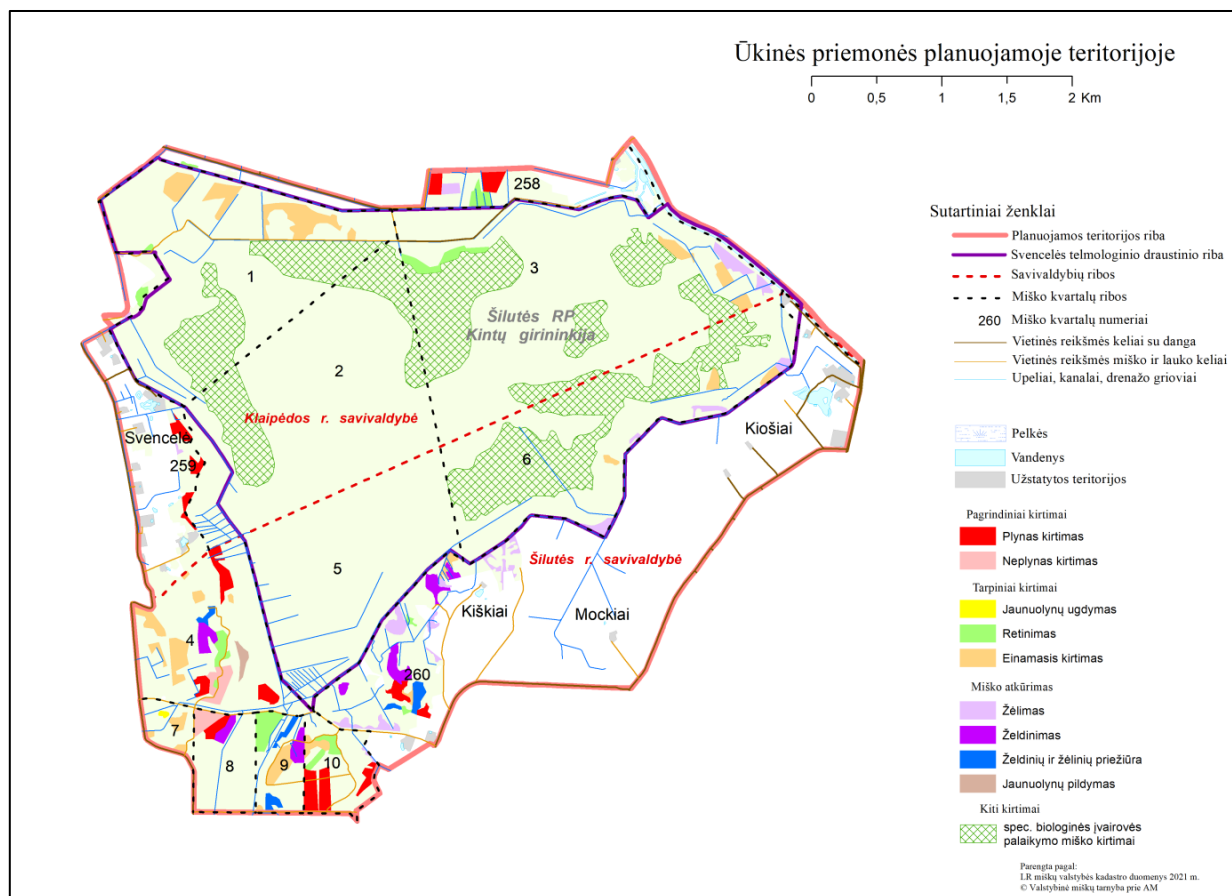
Pagal patvirtintą Šilutės regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektą [18], Svencelės pelkės ir apypelkės miškų teritorijoje ūkinių priemonių numatyta 406,09 ha plote. Pagrindiniai kirtimai sudaro 9 % nuo visų ūkinių priemonių. 91 % ūkinių priemonių ploto užima tarpinio naudojimo ugdomieji ir specialieji kirtimai (11 lentelė, 22 pav.).

Vadovaujantis VĮ VMU Šilutės regioninio padalinio vidinės miškotvarkos patikslintu projektu, patvirtintu Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2021 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. (398)-V-280, regioninio padalinio administruojamuose miškuose 2,29 ha plote suprojektuoti kiti specialieji miško kirtimai (medžių ir krūmų šalinimas, siekiant įgyvendinti hidrotechninius sprendinius ir atnaujinti esamą miško kelią; bendras iškertamas tūris – 346 m³).

Siekiant atkurti dėl melioracijos pažeistą Svencelės pelkės hidrologinį režimą, stabdyti pelkėje vykstančius mineralizacijos procesus ir pelkių buveinių transformaciją į miškų buveines, 275,4 ha plote suprojektuoti specialieji biologinės įvairovės palaikymo miško kirtimai (medžių ir krūmų kirtimas; bendras iškertamas tūris – 226 m³). Medžių iškirtimas svarbus ne tik dėl atvirų aukštapelkės erdvių formavimo, bet ir kaip pelkės hidrologinio režimo atkūrimo priemonė. Vien tik sausinamųjų griovių blokavimas pelkėje neužtikrins palankaus hidrologinio režimo, nes sumedėjusi augalija toliau intensyviai garins vandenį.

11 lentelė. Suplanuotos miško ūkinės priemonės 2021–2025 metams.

Ūkinės priemonės pavadinimas	Plotas, ha	Dalis, %
Miško kirtimai		
Pagrindinio naudojimo kirtimai		
Plynieji	26,5	7,2
Neplynieji	6,5	1,8
Tarpinio naudojimo kirtimai		
Jaunuolynų ugdymas	0,3	0,1
Retinimai	17,5	4,7
Einamieji	41,1	11,1
Specialieji biologinės įvairovės palaikymo	275,4	74,5
Kiti specialieji	2,29	0,6
Visi kirtimai	369,59	100
Miško atkūrimas		
Želdinimas	12,1	33,2
Jaunuolynų pildymas	1,4	3,8
Želdinių ir žėlinių priežiūra	5,4	14,8
Žėlimas	17,6	48,2
Visas atkūrimas	36,5	100
Iš viso	406,09	

22 pav. Ūkinės priemonės planuojamoje teritorijoje.

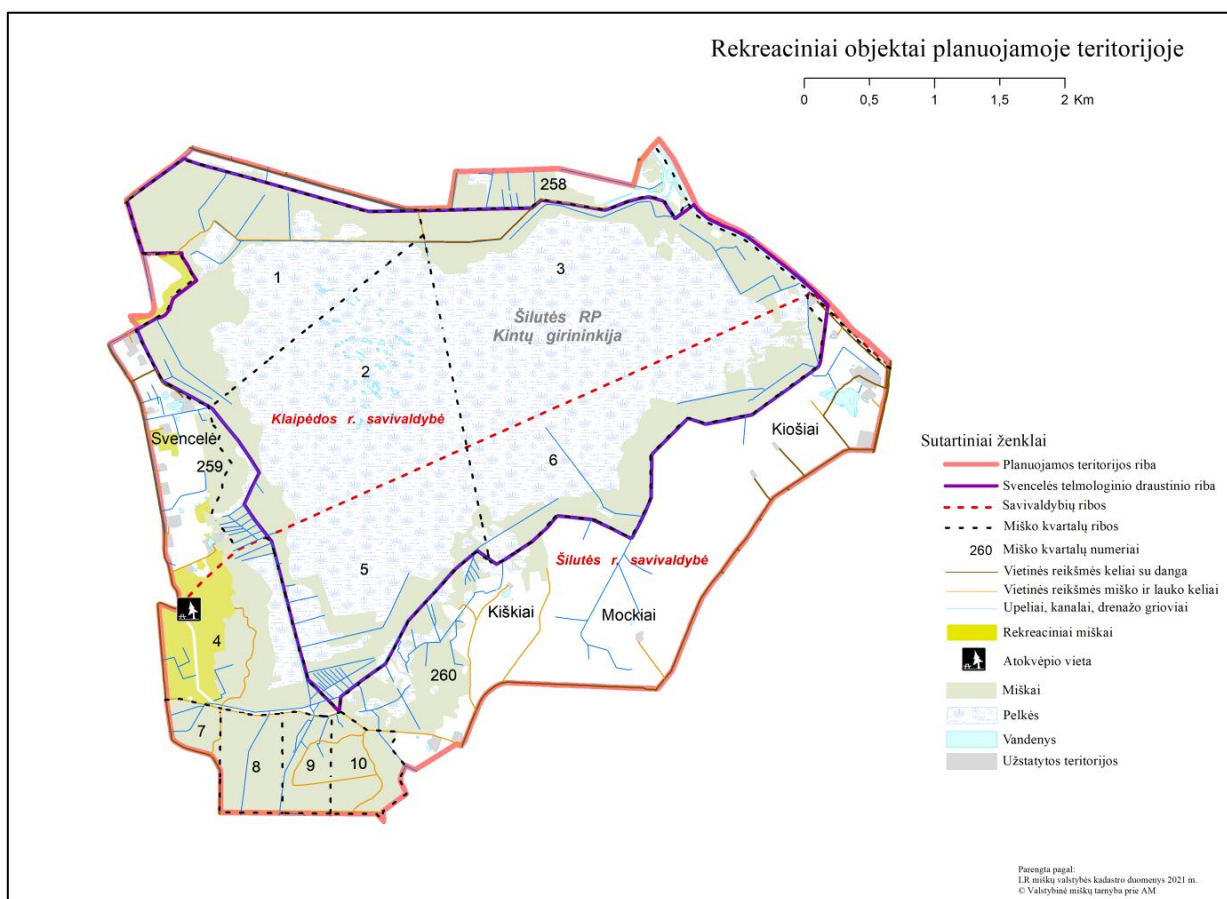
Gamtotvarkos priemonės bendradarbiaudama su VĮ Valstybinių miškų urėdijos Šilutės regioniniu padaliniu įgyvendina Lietuvos ornitologų draugija. Vasario ir kovo mėnesiais dalyje pelkės jau pradėti suplanuoti atvirų pelkinių buveinių atkūrimo darbai, nenaudojant technikos, galinčios pažeisti labai jautrias ir sunkiai atsikuriančias pelkines bendrijas. Siekiant atverti aukštapelkės plotus, būtinus retiesiems augalams augti ir nykstantiems pelkių paukščiams įsikurti, kertamos vis sparčiau želiančios neaukštos pušaitės, bandantys kurtis beržai, taip neleidžiant pelkei apaugti mišku. Šie darbai planuojami ir vykdomi remiantis mokslininkų rekomendacijomis.

Sėklinės bazės objektų planuojamoje teritorijoje nėra.

8.3. Rekreacinis miškų naudojimas

Rekreacinės teritorijos – tai specialiai išskirtos ir sutvarkytos (arba numatytos sutvarkyti) natūralios arba dirbtinės gamtinės teritorijos poilsiui ir turizmui, atitinkančios socialinius, psichologinius ir biologinius poilsiautojų poreikius.

Analizuojamoje teritorijoje yra 56,1 ha poilsiui skirti miškai (Baltijos jūros ir Kuršių marių pakrančių miškai) ir viena atokvėpio vieta (23 pav.).

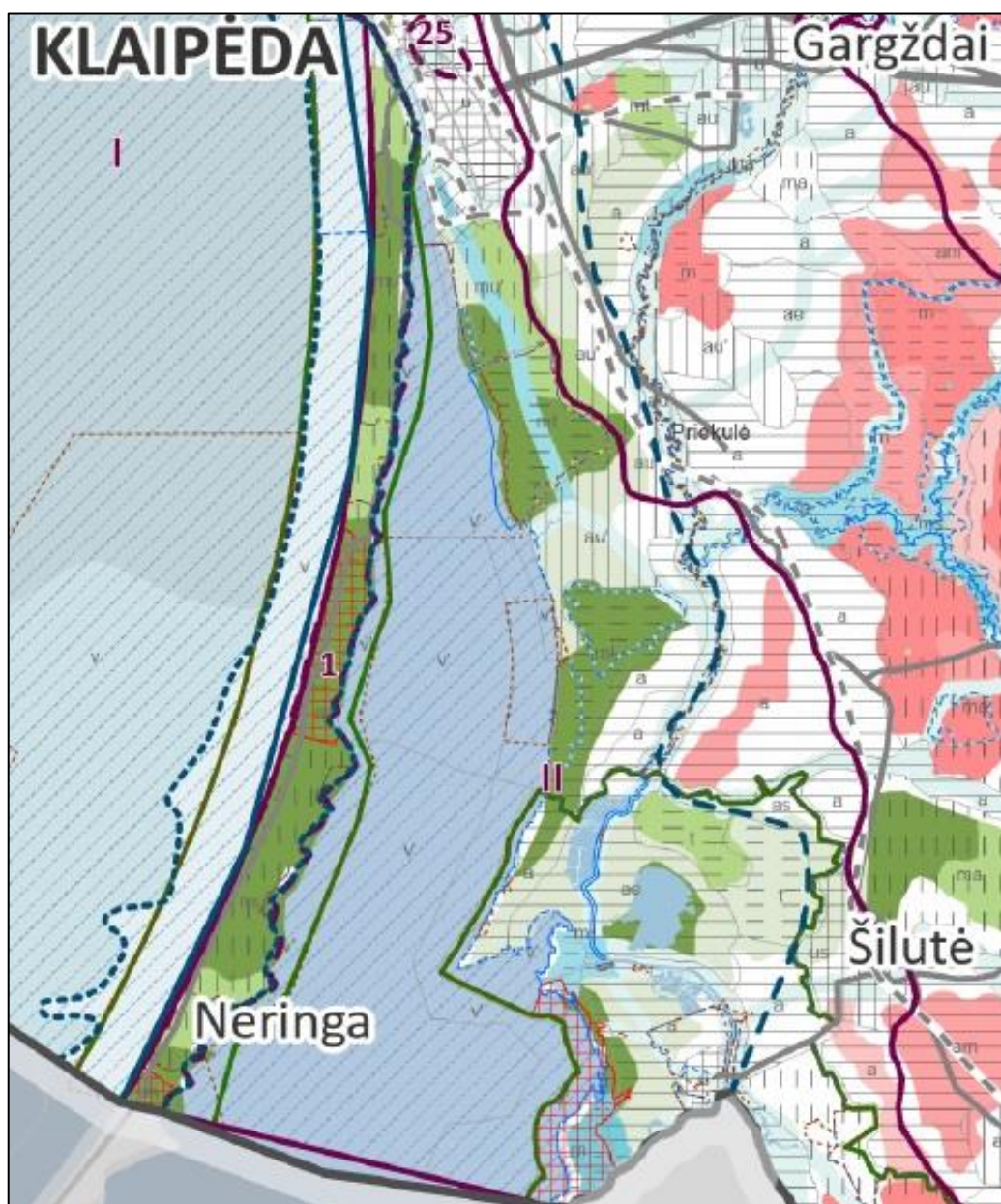

23 pav. Rekreaciniai miškai ir objektai planuojamoje teritorijoje.

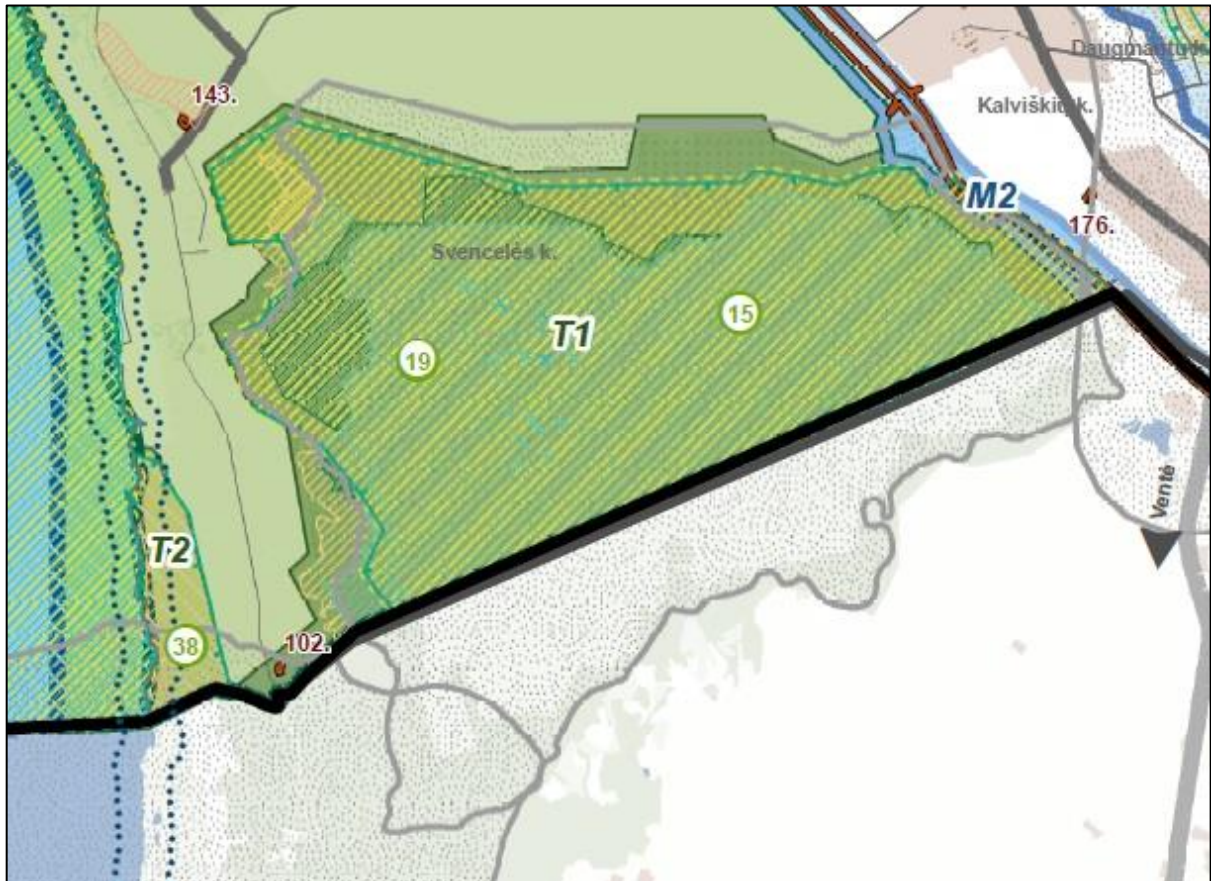
9. Galiojantys teritorijų planavimo dokumentai

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą „Lietuva 2030“ (TPD Nr. K-NC-00-17-288, patvirtintas 2021 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 789) nacionaliniame lygmenyje kraštovaizdžio estetinį potencialą (vaizdingumą) formuoja jo vizualinės struktūros raiškumas, dominantės, kraštovaizdžio elementų įvairovė, panoraminė apžvalga, vertė, kurią kraštovaizdžiui priskiria visuomenė. Atsižvelgiant į kraštovaizdžio vizualinės struktūros ypatumus, nustatomi ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo arealai ir vietovės (toliau – ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijos), kuriose taikomi vizualinės apsaugos reikalavimai. Draustinyje nėra išskirta ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijų. Pagal bendrojo plano brėžinį „Kraštovaizdžio formavimas ir ekologinė pusiausvyra“ Draustinis patenka į kraštovaizdžio sritį II. Pajūrio žemuma, kurioje vyrauja miškingas pelkėtas (mt) kraštovaizdžio tipas (24 pav.). Draustinis patenka į pajūrio juostą. [20]

24 pav. Bendrojo plano „Lietuva 2030“ brėžinio „Kraštovaizdžio formavimas ir ekologinė pusiausvyra“ fragmentas.

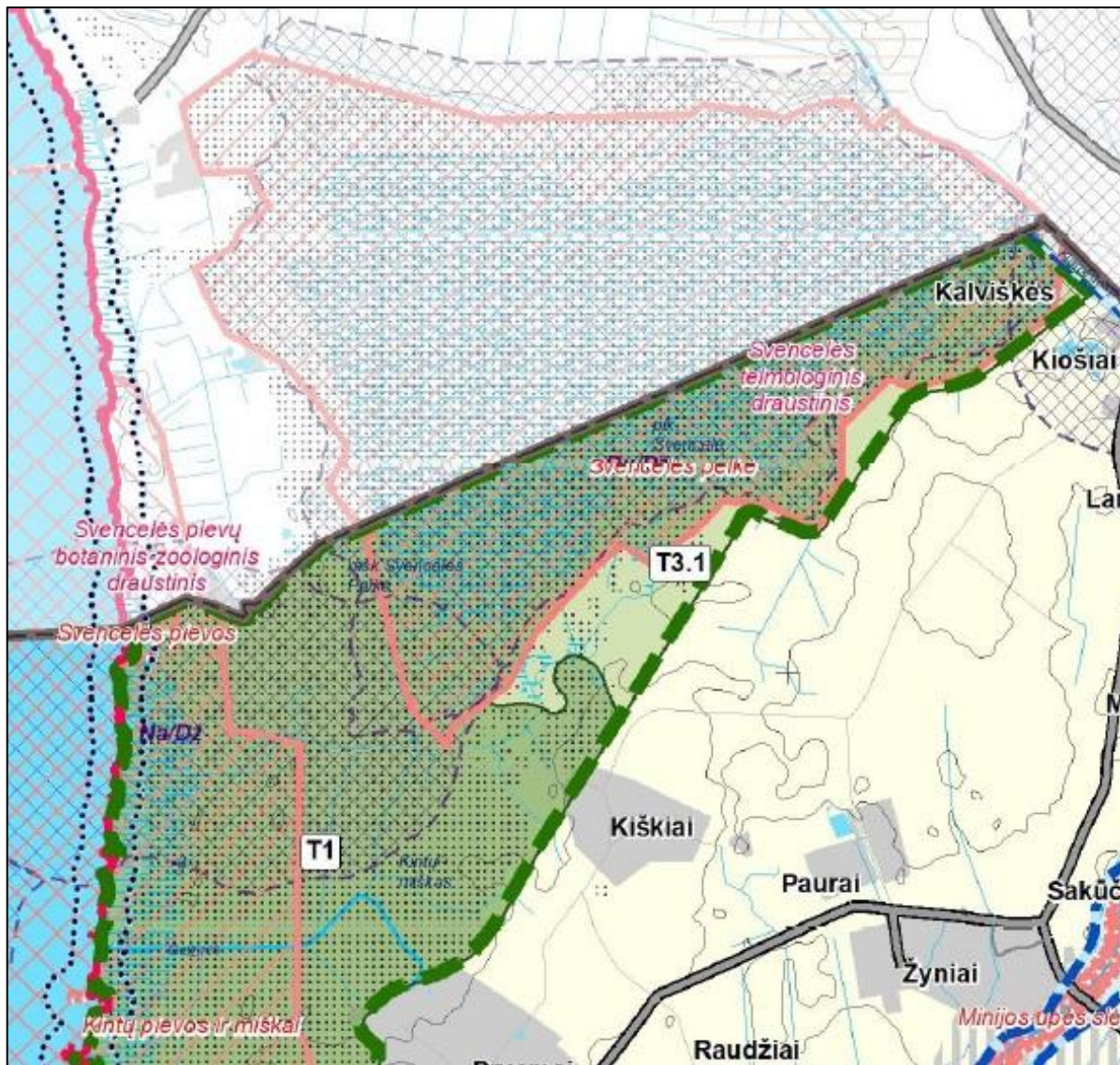
Klaipėdos rajono savivaldybės bendrajame plane (25 pav.) Draustinis su artimiausia aplinka gamtinio karkaso požiūriu yra priskiriamas geokologinei takoskyrai (T1), kurioje išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis. Teritorija į vakarus nuo Draustinio priskiriama geokologinei takoskyrai (T3), kurioje grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai. Rytinėje dalyje esantis Karaliaus Vilhelmo kanalas priskiriamas migracijos koridoriui (M2), kuriame palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas. [21]

25 pav. Gamtinis karkasas, iškarpa iš Klaipėdos rajono savivaldybės bendrojo plano žemėlapiu.

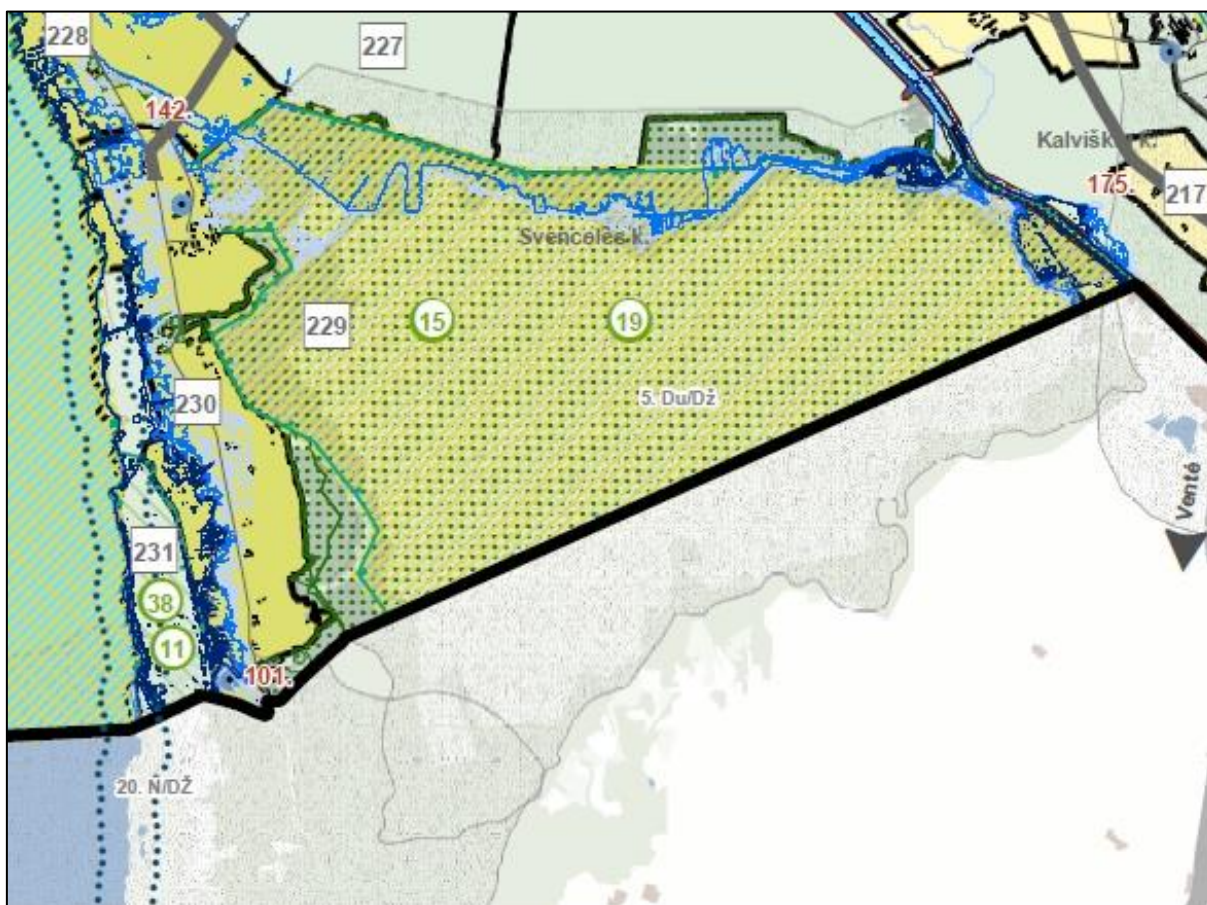

Šilutės rajono savivaldybės bendrajame plane (26 pav.) Draustinis gamtinio karkaso požiūriu yra priskiriamas nacionalinės svarbos geokologinei takoskyrai (T1), kurioje išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis. Teritorija į pietryčius nuo Draustinio priskiriama silpno geokologinio potencialo geokologinei takoskyrai (T3.1), kurioje gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai. [22]

26 pav. Gamtinis karkasas, iškarpa iš Šilutės rajono savivaldybės bendrojo plano žemėlapiu.

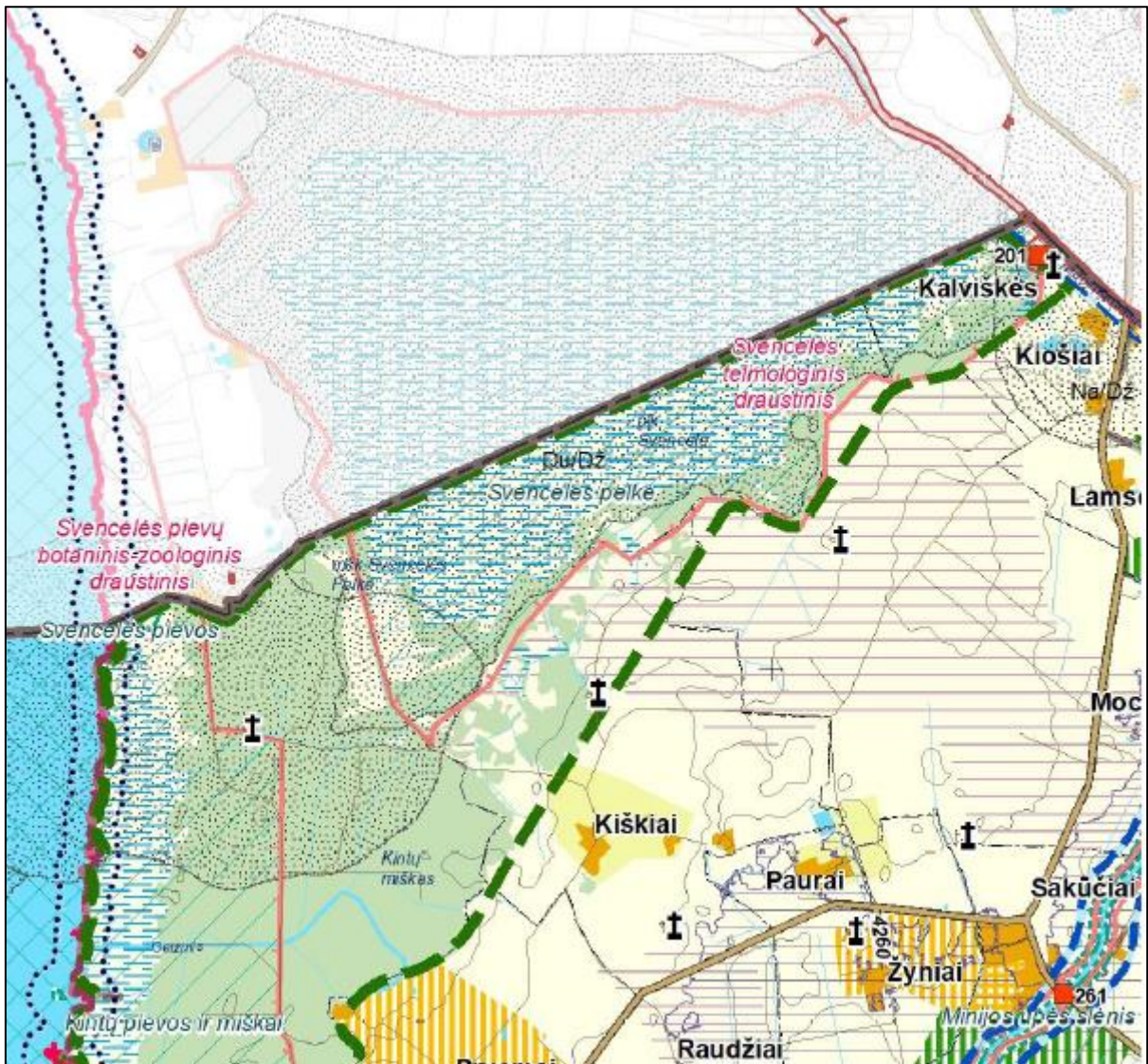
Klaipėdos rajono savivaldybės bendrojo plano pagrindiniame brėžinyje (27 pav.) teritorija į vakarus nuo Draustinio (arealas 230) yra priskiriama mažo užstatymo intensyvumo zonai, kurioje išskiriami šie pagrindiniai žemės naudojimo būdai: vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų, taip pat komercinės, visuomeninės, rekreacinės paskirties teritorijos. [21]

27 pav. Iškarpa iš Klaipėdos rajono savivaldybės bendrojo plano pagrindinio brėžinio.

Šilutės rajono savivaldybės bendrojo plano pagrindiniame brėžinyje (28 pav.) Draustinis su artimiausia aplinka yra priskiriamas neurbanizuotos ir neurbanizuojamos miškų ir miškingų teritorijų zonai, kurioje prioritetinis teritorijos plėtojimo būdas yra saugojimas.

28 pav. Iškarpa iš Šilutės rajono savivaldybės bendrojo plano pagrindinio brėžinio.

10. Probleminės situacijos ir arealai

Svencelės pelkė yra paveikta sausinamosios melioracijos ir anksčiau vykdytos durpių kasybos. Šie veiksniai daro didelę įtaką teritorijos biologinės įvairovės būklei, kaitai ir sukelia didžiausių gamtosauginių problemų. Dėl vandens lygio sumažėjimo kai kuriose pelkės dalyse dalis aktyvių aukštapelkių buveinių yra pakitusios, o nemaža dalis virtusi degradavusiomis aukštapelkėmis. Natūralios ir dar geros būklės aukštapelkių buveinės ir distrofiniai ežerai telkiasi centrinėje Svencelės pelkės dalyje, kuri patyrusi mažiausią sausinimo poveikį. Parengtas ir pradėtas įgyvendinti Svencelės pelkės hidrologinio režimo renatūralizavimo projektas.

Lietuvos ornitologų draugija 2018–2023 m. vykdo projektą „Svencelės pelkės apsaugos būklės gerinimas“, kurio tikslas – atkurti Svencelės pelkės palankią apsaugos būklę, atstatant pelkės hidrologinį režimą bei atkuriant retų ir nykstančių paukščių ir augalų buveines. Ornitologiniu požiūriu yra ypač svarbu išsaugoti ir (ar) atkurti dirvinio sėjiko perinčią populiaciją. Šio siekio svarbą parodo ir 2017 m. Aplinkos ministro patvirtintas Svencelės pelkės dirvinio sėjiko apsaugos veiksmų planas. Projektui finansavimą skyrė tarptautinis Baltijos jūros apsaugos fondas (angl. Baltic Sea Conservation Foundation). Projekto veiklos apima pelkės hidrologinio režimo projekto parengimą bei praktinį techninio projekto įgyvendinimą, gamtotvarkos darbus labiausiai pažeistose pelkės teritorijose, monitoringo schemos parengimą bei bendradarbiavimą su vietine bendruomene ir specialistais, atsakingais už Svencelės būklės stebėjimą.

Planuojamos teritorijos biologinė įvairovė nėra išsamiai ištirta. Išsamiai ištirtos tik teritorijos buveinės, nustatyti jų užimami plotai, įvertinta buveinių būklė. Iki šiol Svencelės pelkėje ir gretimuose apypelkio plotuose užregistruota 1 saugomų augalų, 10 saugomų paukščių, 1 saugomų vabzdžių, 2 saugomų kerpių rūšys. Manoma, kad saugomų rūšių įvairovė teritorijoje gali būti gerokai didesnė. Dėl to būtina atlikti išsamią Svencelės pelkės ir Draustinio, pagal naujai nustatomas ribas, augalų, gyvūnų ir grybų rūšių inventorizaciją, įvertinti augalų bendrijų įvairovę. Tikėtina, kad tokios inventorizacijos metu galėtų būti aptikta nemažai saugomų samanų ir kerpsamanių rūšių. Turint išsamią informaciją apie visą biologinę įvairovę, galima moksliskai pagrįstai organizuoti teritorijos apsaugą ir, prireikus, įgyvendinti specialias apsaugos priemones.

Neigiamą poveikį gamtinių buveinių apsaugai galėtų turėti miškų kirtimas prie Svencelės pelkės prisišliėjusiuose plotuose. Draustinis neturi buferinės apsaugos zonos, jį supa daugiausia ūkiniai (IV grupės) miškai. Dėl to, numatant teritorijos apsaugos režimą, būtina nustatyti ir miškų kirtimo apribojimus Svencelės pelkę juosiančiuose medynuose, tiek plotuose su durpiniais dirvožemiais, tiek ir medynuose, susidariusiuose ant mineralinio dirvožemio.

Draustinyje ir jo aplinkoje svetimžemių ir invazinių rūšių įvairovė išsamiai nebuvo įvertinta. Dėl to labai svarbu per įmanomai trumpą laiką įvertinti svetimžemių ir invazinių rūšių paplitimą teritorijoje ir imtis būtinų priemonių jų plitimui ir neigiamam poveikiui ekosistemoms slopinti. Invazinių ir svetimžemių rūšių plitimo į pelkę ir aplinkines ekosistemas didina greta esančios gyvenvietės. Dabartinė ir buvusi žmonių veikla sukuria svetimžemių rūšių židinius, iš kurių tokie organizmai (daugiausia augalai) gali plisti į apypelkio miškų ir pelkės buveines.

Svencelės valstybinis botaninis-zoologinis draustinis įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos-Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl

regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“. Svencelės valstybinis telmologinis draustinis įtrauktas į Valstybinių telmologinių (pelkių) draustinių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1486 „Dėl naujų draustinių įsteigimo ir draustinių sąrašų patvirtinimo“. Tuo metu norėta tik pakeisti draustinio rūšį iš vienos į kitą, tačiau Seimo nutarimas nebuvo panaikintas ar pakeistas. Dabar (tiek Seimo, 1992 m., tiek Vyriausybės, 1997 m.) nutarimai yra galiojantys, todėl *de jure* Svencelės pelkėje, galima teigti, yra dviejų rūšių draustiniai. Reikėtų Seimo nutarimą pakeisti arba panaikinti, nes tokių neatitikimų tarp įvairių draustinių rūšių yra ir daugiau.

Dabartinės Draustinio ribos nėra optimalios. Draustinis neapima visos Svencelės pelkės – pietuose ir vakaruose į jį nepatenka pelkės pakraščiai. Taip pat Draustinio ribos nesutampa su BAST „Svencelės pelkė“ ribomis – BAST pakraščiai pietuose, vakaruose ir šiaurėje neturi nacionalinio apsaugos statuso.

Rytuose į Draustinį patenka ~1,3 km Karaliaus Vilhelmo kanalo atkarpa. Šis kanalas yra inžinerinis įrenginys ir gaivintinas vandens kelias. Galimos veiklos kanale nelabai dera su Draustinui nustatytomis žemės naudojimo sąlygomis.

Rytiniame pakraštyje į Draustinį taip pat patenka viena Kalviškių kaimo sodyba bei Kiošių kapinynas. Šie objektai nepatenka į Svencelės pelkę ir BAST, be to, sodyba naudojama rekreacinių paslaugų teikimui.

LITERATŪRA IR KITI ŠALTINIAI

- [1] VVU Gamtos mokslų fakultetas, vadovas P. Kavaliauskas, „Ypač saugomų Respublikos teritorijų plėtros schema ir jos mokslinis pagrindimas. 5. Vakarų Lietuvos regionas,“ Valstybinis gamtos apsaugos komitetas, Vilnius, 1985.
- [2] J. Sasnauskas ir G. Raščius, Saugomos gamtos teritorijos ir jų tvarkymas, Vilnius: Respublikinis ekologinių tyrimų ir informacijos centras, 1989, pp. 53, 76-77.
- [3] R. Baškytė, G. Raščius, P. Kavaliauskas, T. Tukačiauskas, Lietuvos saugomos teritorijos. Informacinis leidinys, Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2019, p. 95.
- [4] „Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras,“ Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://stk.am.lt/portal/>. [Kreiptasi 29 04 2022].
- [5] R. Kunkskas, Ežerų ir pelkių ekosistemų raida. Mažasis paleogeografijos ir paleosinekologijos atlasas, Vilnius, 2005.
- [6] „Durpyno „Svencelė“ detalaus ištyrimo techninė ataskaita,“ "LITGIPROGORSTROJ" projektavimo instituto Durpynų skyrius, Kaunas, 1957.
- [7] Lietuvos durpynų kadastras, t. 1, Vilnius: Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministerija, Kraštotvarkos departamentas, 1995, p. 281.
- [8] Lietuvos nacionalinis atlasas, t. 1, Vilnius: Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras "Gis-Centras", 2016.
- [9] „Lietuvos klimato pokyčių vertinimas lyginant 1961–1990 m. ir 1991–2020 m. standartines klimato norma,“ Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba, 2021. [Tinkle]. Available: http://www.meteo.lt/documents/20181/103901/Lietuvos_klimato_pokyciu_vertinimas_lyginant_klimato_normas.pdf/9df376b1-591f-4a11-a253-77a67ba3bbf4. [Kreiptasi 18 05 2022].
- [10] Kęstutis Kilkus, Edvinas Stonevičius, „Lietuvos vandenių geografija,“ 2011. [Tinkle]. Available: http://www.hkk.gf.vu.lt/publikacijos/2011_Lietuvos_vandenu_geografija.pdf.
- [11] „Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas,“ UAB "Urbanistika“, Vilnius, 2015.
- [12] „Skirtingų tipų kertinių miško buveinių palaikymo ir tvarkymo rekomendacijos,“ [Tinkle]. Available: http://www.amvmt.lt/images/veikla/kmb/KMB_tvarkymo_rekomendacijos.pdf.
- [13] G. Brazaitis, V. Marozas, D. Augutis, Ž. Preikša, S. Šaudytė-Manton, „Naturalių miško buveinių tvarkymo rekomendacijos,“ 02 2021. [Tinkle]. Available: <https://naturalit.lt/wp-content/uploads/2021/02/Naturaliu-misko-buveiniu-tvarkymo-rekomendacijos.pdf>.
- [14] „Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registras,“ Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://kvr.kpd.lt>. [Kreiptasi 29 04 2022].
- [15] „Svencelėje auga "Nendrių namų" kvartalas,“ 07 02 2022. [Tinkle]. Available: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/kvadratinis-metras/nekilnojamasis-turtas/svenceleje-auga-nendriu-namu-kvartalas-973-1638756>. [Kreiptasi 16 03 2022].
- [16] D. Kiseliūnaitė, Klaipėdos krašto toponimai, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2020.
- [17] „Ieškoma sprendimų sujungti Karaliaus Vilhelmo kanalą su Kuršių mariomis pritaikant jį laivybai ir įrengti naują Klaipėdos vandenvietę,“ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, 26 11 2021. [Tinkle]. Available: <https://sumin.lrv.lt/lt/naujienos/ieskoma->

- sprendimu-sujungti-karaliaus-vilhelmo-kanala-su-kursiu-mariomis-pritaikant-ji-laivybai-ir-irengti-nauja-klaipedos-vandenviete. [Kreiptasi 19 05 2022].
- [18] „VĮ VMU patikėjimo teise valdomų Šilutės regioninio padalinio administruojamų miškų vidinės miškotvarkos projektas,“ Valstybinis miškotvarkos institutas, Kaunas, 2016.
- [19] „Geoinformacija apie miškus (M-GIS),“ Valstybinė miškų tarnyba, [Tinkle]. Available: <https://bit.ly/2XOCesI>. [Kreiptasi 15 02 2022].
- [20] *Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“*, Vilnius: UAB "Plentprojektas", 2021.
- [21] „Klaipėdos rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas,“ UAB "Urbanistika", 2020. [Tinkle]. Available: <https://www.klaipedos-r.lt/index.php?4173683056>. [Kreiptasi 18 05 2022].
- [22] „Šilutės rajono savivaldybės bendrasis planas,“ [Tinkle]. Available: <https://www.silute.lt/veiklos-sritis/teritoriju-planavimas-ir-statyba/bendrasis-planas/5724>.
- [23] „Saugomų rūšių informacinė sistema,“ Aplinkos ministerija, [Tinkle]. Available: <https://sris.am.lt>. [Kreiptasi 17 11 2021].
- [24] „Žemės informacinė sistema,“ Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, [Tinkle]. Available: <https://www.geoportal.lt/map/zis>. [Kreiptasi 11 2021].

Naudoti erdviniai duomenys

Biologinės įvairovės duomenų bazė – BĮDB © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021.

Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių erdviųjų duomenų rinkinys © Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, 2015.

Georeferencinio pagrindo kadastro (GRPK) erdviųjų duomenų rinkinys © Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, 2021.

Lietuvos erdvinės informacijos portalas. Prieiga internete: <https://www.geoportal.lt/>

Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registro skaitmeniniai duomenys © Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2022.

Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenys © VĮ Registrų centras, 2022.

Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė miškų tarnyba, 2021.

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys © Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021.

Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10 000 skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis ORT10LT © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 1999–2020.

Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninis erdvinis žemės paviršiaus modelis (DTM-LT 1m.) © Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerija, Aplinkos apsaugos agentūra, UAB Hnit-Baltic, 2020.

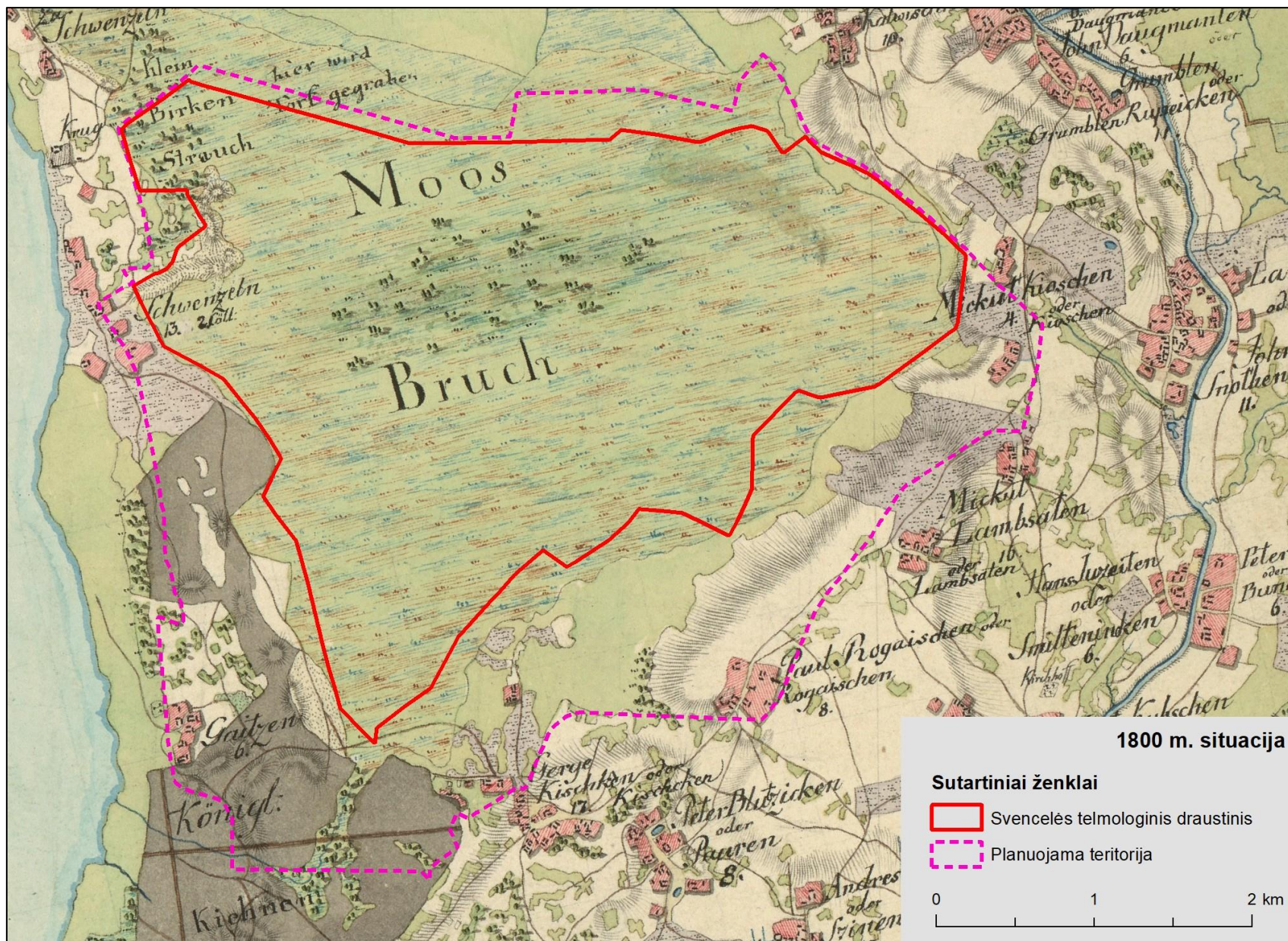
Potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių skaitmeniniai duomenys © Aplinkos apsaugos agentūra, 2022.

Saugomų rūšių informacinės sistemos (SRIS) skaitmeniniai duomenys © Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2021.

Žemės gelmių registro duomenys © Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021.

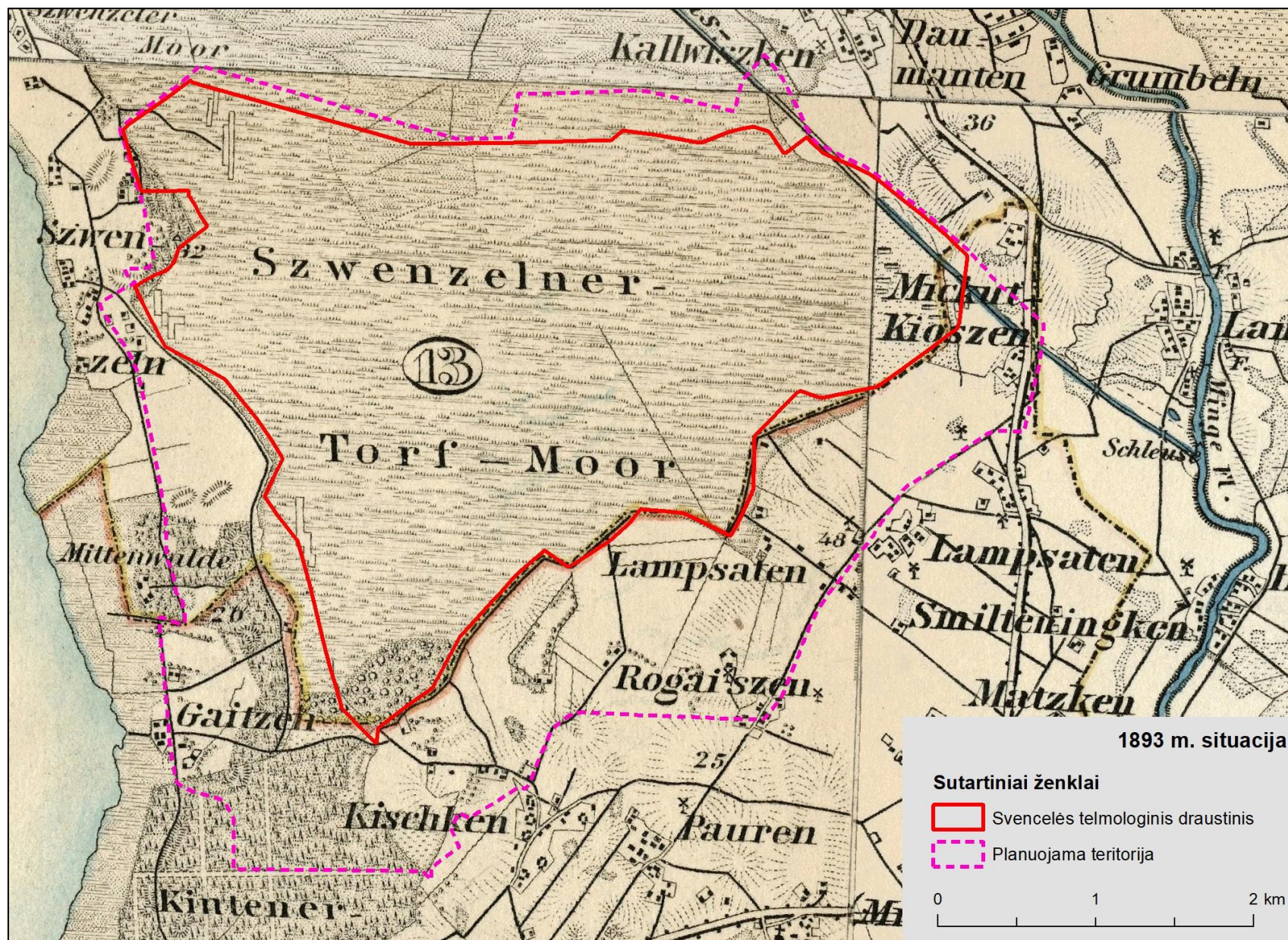
PRIEDAI

1 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapio iškarpa, 1800 m.

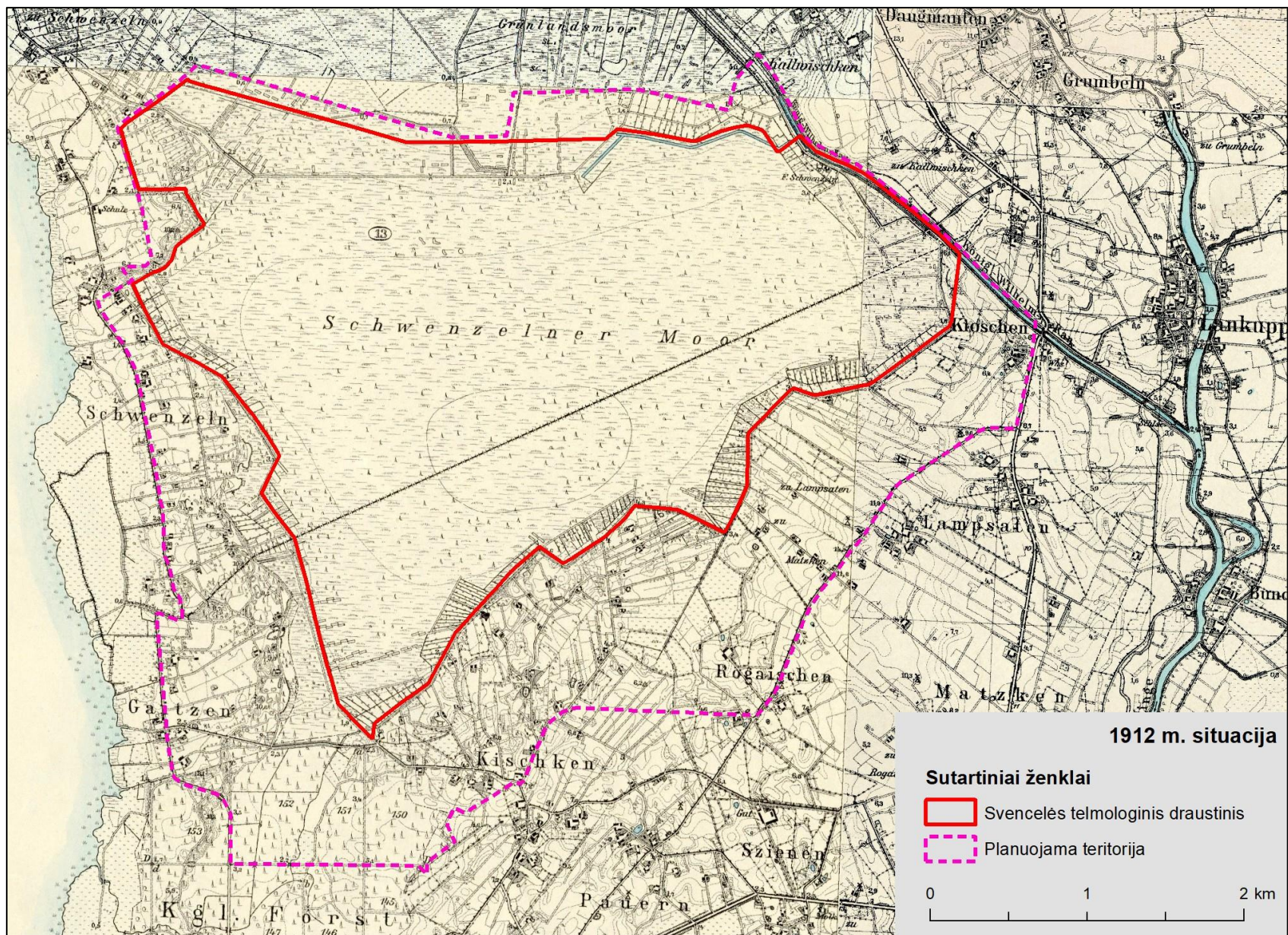

2 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapio iškarpa, 1893 m.

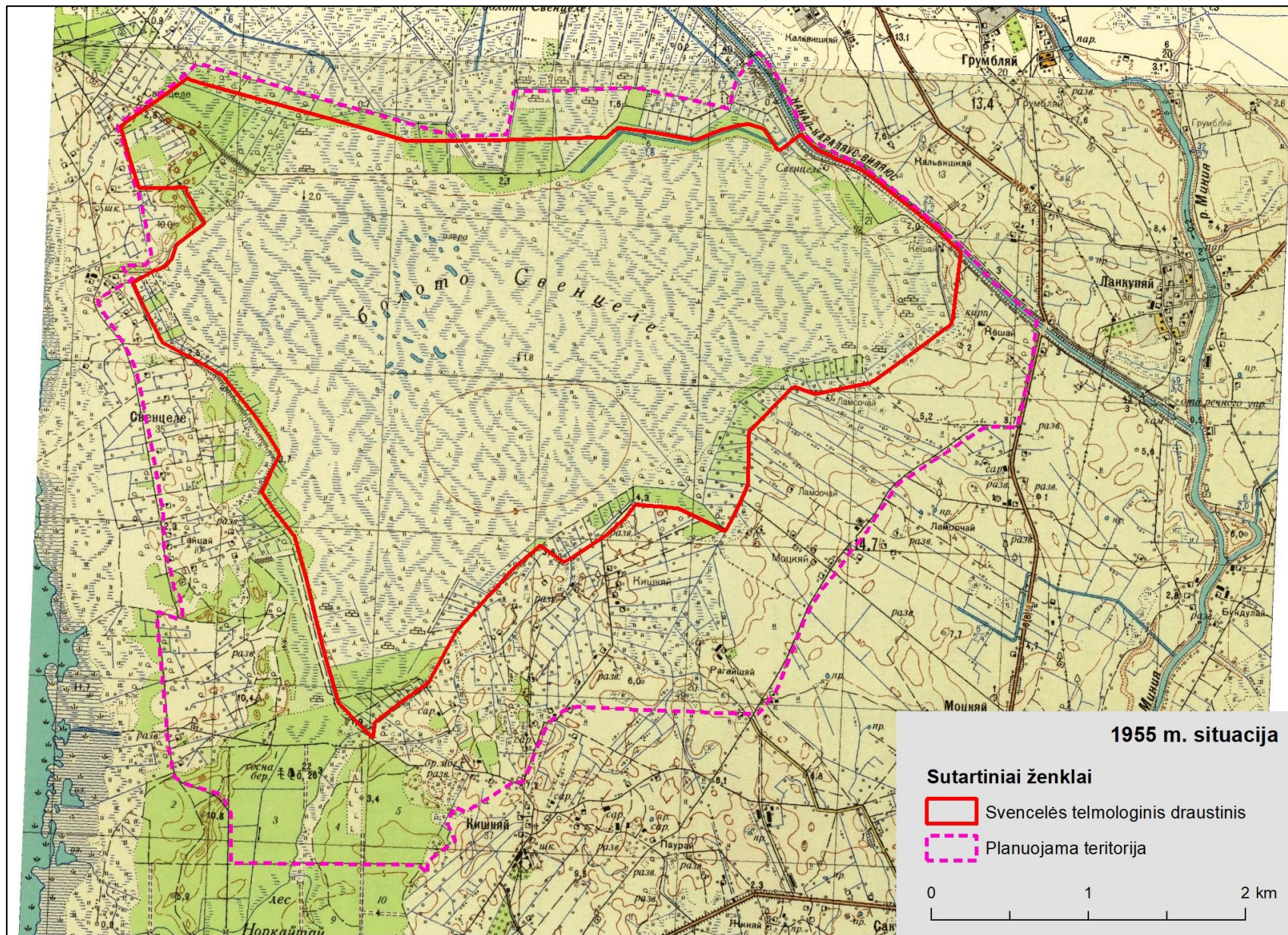

3 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapio iškarpa, 1912 m.

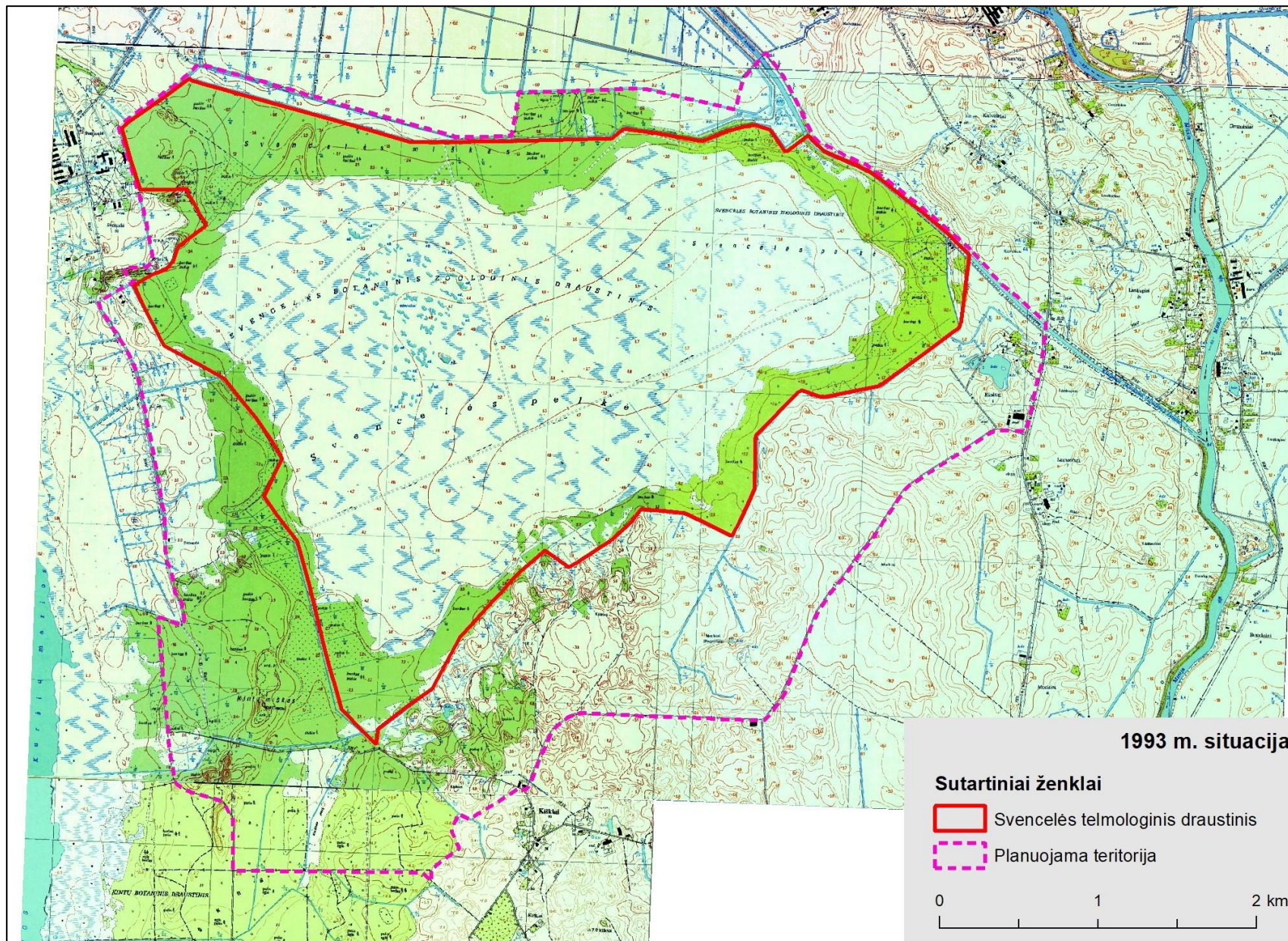

4 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapio iškarpa, 1955 m.

5 priedas. Planuojamos teritorijos topografinio žemėlapis iškarpa, 1993 m.

ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS BRĖŽINYS M 1:10 000